

KUUSIOLINNA TERVEYS OY:N
LASTENNEUVOLATYÖN TOIMINTAOHJELMA

01/2020

JOHDANTO

Ensimmäisen toimintaohjelman työstämiseen ovat osallistuneet kaikki edellisen kuntayhtymän (Alavus, Kuortane ja Ähtäri) terveydenhoitajien ja neuvolalääkärien lisäksi Lehtimäen ja Soinin terveydenhoitajat vuonna 2008 vielä kuuluessaan Kuusiokuntien terveystyöntekijäyhtymään. Lehtimäki on liittynyt Alajärveen v.2009 alusta ja Soini itsenäisenä kuntana samana vuonna yhteistyöhön Järvipohjanmaan seutukunnan kanssa. Alavuden kaupunki ja Töysän kunta yhdistyivät 1.1.2013. Vuoden 2016 alusta lähtien Kuusiokuntien terveystyöntekijäyhtymä on liittynyt Pihlajalinna konsernin ja alueemme kuntien yhteisyritykseksi Kuusiolinna Terveys Oy (Alavus, Kuortane, Ähtäri). Vuoden 2017 alusta lähtien mukaan liittyi Soinin kunta. Neuvolatoiminta on Kuusiolinna Terveystyössä osana ennalta ehkäisevää perhepalvelua.

Toimintaohjelman tavoitteena on yhtenäistää alueemme lastenneuvolatoimintaa. Vastaavanlaisia toimintaohjelmia on valmistunut myös äitiys- ja perhesuunnitteluneuvolaan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon.

Toimintaohjelman pohjana on ollut terveydenhuoltolaki, joka astunut voimaan 1.5.2011 sekä Lastenneuvolaopas (STM oppaita 2004:14 sekä valmistunut asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta, joka astunut voimaan 1.7.2009. Tässä asetuksessa veloitetaan kunnat ja/tai kuntayhtymät tekemään toimintaohjelma, minkä tulee sisältää kaikki ikäryhmät ja palvelut kattava saumaton kokonaisuus yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. STM ja THL tulevat seuraamaan asetuksen toimeenpanoa järjestelmällisesti ja säännöllisesti. Läänin alueella seuranta tekee aluehallintovirasto. Kunnat ovat saaneet valtionosuuksien korotuksen, jotta asetuksen veloitteet voidaan toteuttaa mm. henkilöstöresurssien osalta.

Tämä toimintaohjelma voidaan myös sisällyttää osaksi lastensuojelulain edellyttämää suunnitelmaa lasten- ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Suunnitelman tulee hyväksyä kunnan kansanterveystyöstä vastaava luottamuselin.

Toimintaohjelman on tarkoitus myös toimia perehdytysrunkona neuvolassa ja niin sanottuna laatukäsikirjana. Toimintaohjelmaan on sisällytetty myös imetysohjaussuunnitelma vauvamyönteisyysohjelman (neuvolan seitsemän askelta: imetyksen edistäminen avoterveydenhuollossa) mukaisesti

SISÄLLYS

1. Lastenneuvolan toimintaa ohjaavat lait, tavoitteet ja tehtävä	4
2. Monialainen yhteistyö	6
3. Kirjaaminen ja potilasasiakirjat neuvolassa	9
4. Lastenneuvolatyön jatkuvaseuranta ja vuorovaikutuksen havainnointi	11
5. Puheterapeutin arvioon lähettäminen	13
6. Suun tarkastukset neuvolaikäisillä	13
7. Raskaudenaikainen kotikäynti	14
8. Kansallinen rokotusohjelma ja lääkehoito	15
9. Siirtyminen äitiysneuvolasta lastenneuvolaan	16
10. Lastenneuvolan runko-ohjelma	18
11. Kirjallisuutta ja nettisivustoja	50
12. Yhteystiedot	51
13. Liitteet	52

1. LASTENNEUVOLAN TOIMINTAA OHJAAVAT LAIT, TAVOITTEET JA TEHTÄVÄT

Keskeinen lastenneuvolan toimintaa ohjaava laki on Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (1.5.2011) ja sen pohjalta tehty asetus neuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. Myös lastensuojelulaki sekä 1.8.2014 voimaan astunut oppilas- ja opiskeluhuoltolaki ovat keskeisiä neuvolatoiminnassa. Oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa määritellään yhteisöllisen- ja yksilöllisen opiskeluhuollon tehtävät ja palvelut, jotka siis myös koskevat 6-vuotiaita eskarilaisia, jotka lähtökohtaisesti ovat lastenneuvolan asiakkaita.

1.4.2015 on astunut voimaan uusi sosiaalihuoltolaki, minkä tavoitteena on vahvistaa peruspalveluja ja vähentää sitä kautta korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Uutena velvoitteena tässä laissa on mm. se, että kaikki ne tahot, jotka ovat velvollisia tekemään lastensuojeluilmoituksen, ovat velvollisia tekemään ilmoituksen myös poliisille, kun on syytä epäillä lapsen joutuneen henkeen tai terveyteen kohdistuneen rikoksen uhriksi. Säännös koskee rikoksia, joista enimmäisrangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta.

Lastenneuvolan tulee olla paikka, jossa voi hetken viivähtää ja saada kokemuksen, että on tullut kuulluksi, ymmärretyksi ja autetuksi. Neuvolatyön vahvuutena on jatkuvuus ja pitkäjänteisyys, mikä lisää mahdollisuutta tukea perheen omia voimavaroja lapsen ja perheen näkökulmasta. Lastenneuvolapalveluja käyttävät lähes kaikki lapsiperheet. Osa perheistä saattaa kuitenkin, ainakin ajoittain, jättää tulematta tarkastuksiin. Uusi asetus velvoittaa jatkossa terveydenhoitajien seuraamaan ja selvittämään poisjäävien perheiden tuen tarvetta. Tarkastuksista pois jääneisiin otetaan yhteyttä ja selvitetään neuvolassa käymättömyyden syyt.

Perheen elämäntilanne ja vanhempien ilmaisemat päällimmäiset tarpeet tai huolet otetaan kulloisenkin tapaamisen lähtökohdaksi. Tällainen toiminta edellyttää perheen riittävää tuntemusta, tilanneherkkyyttä, vanhempien oikeuksien ja päätöksenteon kunnioittamista ja luottamuksen hankkimista. Tavoitteena on siten parantaa perheiden hyvinvointia, lasten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä varsinkin erityistä tukea tarvitsevilla perheillä, jolloin perheiden väliset terveyserot kaventuvat.

Kuusiolinna Terveystieteiden lastenneuvoloissa pyritään tukemaan perhettä niin, että jokainen lapsi saa riittävän huolenpidon ja tuen omaan persoonallisuutensa kasvuun. Lapsen paras ei yleensä voi toteutua ilman vanhempia. Neuvolassa tuetaan vanhempia luomaan varhainen kiintymys- ja vuorovaikutussuhde lapseensa. Isien lisääntyneet käynnit lapsen kanssa neuvolassa osoittavat miesten sitoutumista entistä enemmän lapseen ja vanhemmuuteen. Isien kohtaaminen isinä, miehinä ja vanhempina on tuonut uutta näkökulmaa neuvolatyöhön. Lisäksi vanhempia tuetaan huolehtimaan parisuhteestaan ja vanhemmuudestaan, jotta he pystyvät pitämään huoltaan lapsestaan ja tukemaan tämän kehitystä.

Terveystieteiden edistäminen ja kansansairauksien sekä tartuntatautien ehkäisy on olennainen osa lastenneuvolatyötä. Lasten sairaudet, kehitystä ehkäisevät tekijät ja perheen muut terveystieteiden pyritään tunnistamaan ja niihin yritetään puuttua mahdollisimman varhain. Tämän päivän haasteena on muun muassa elämäntapoihin liittyvät muutokset – liikunta,

ravitsemus, media, päihteet, mielenterveys, lepo ja unihäiriöt, tapaturmat jne. Ongelmien ja oireilun taustalla on usein myös monia perheen ja yhteiskunnan muutoksia – muutot, avioerot, työttömyys.

Vanhempien elämäntilanne ja ratkaisut eivät aina ole optimaalisia neuvolan ja terveyden edistämisen näkökulmasta. Työntekijän ammattitaidon varassa on etsiä suhtautumis- ja toimintatapoja, jotka eivät lähtökohtaisesti syyllistä, moiti tai hylkää asiakasta tunnetasolla. Tärkeää on asiakkaan kuunteleminen, hienotunteisuus ja asiakkaan hyväksyminen ihmisenä, vaikka tämän toimintaa ei voisi hyväksyä sen epäsuotuisten seurauksien vuoksi. Koska lapsen etu on tärkein toimintaa ohjaava tekijä, neuvolahenkilökunta joutuu ottamaan esille myös vaikeita tai epämiellyttävältä tuntuvia asioita. Tällöinkin paras toimintatapa on suora ja avoin lähestyminen, joka on helpointa silloin, kun perheeseen on ehditty tutustua ja rakentaa luottamusta.

Eri kulttuurien kohtaaminen neuvolassa on tuonut muutosta ja uusia vaatimuksia työhön. Maahanmuuttajaperheiden kotoutumisessa alueellemme on neuvolalla tärkeä rooli. Arjen toimintatavat ja suomalaisen yhteiskunnan toiminta on monelle erilaista verrattuna kotimaahan ja luottamuksen syntyminen voi viedä aikaa. Maahanmuuttajia on tullut alueellemme viime vuosina yhä enemmän, vaikkakin suhteellinen määrä on vielä vähäinen verrattuna Etelä-Suomeen.

Näiden asioiden vuoksi lastenneuvolatyöntekijät seuraavat aktiivisesti kuntayhtymämme alueella tapahtuvia muutoksia ja ilmiöitä. Työn kehittäminen vaatii ajantasaista tietoa. Tietoa saadaan eri ammattilaisten kanssa tehtävän yhteistyön kautta ja seuraamalla kunnista, sairaanhoitopiiristä sekä valtakunnan tasolta tulevaa informaatiota. Tätä tietoa käytetään hyödyksi neuvolatyön suunnittelussa ja päivittäisessä toiminnassa.

Neuvolassa käytettävät toimintatavat ja menetelmät perustuvat siis parhaaseen saatavilla olevaan tietoon. On tärkeää, että työntekijöillä on mahdollisuus aktiivisesti hakea uutta tietoa täydennyskoulutuksen kautta. Kuusiolinna Terveystieteiden johdossa on hyvin tiedostettu täydennyskoulutusvelvoite ja myös siten hoitotyön laatua on voitu pitää riittävän korkealla. Uusia työmuotoja kokeillaan rohkeasti. Kuusiolinna Terveystieteissä on käytössä mm. ensisynnyttäjien koteihin tehtävät ns. Vavu- kotikäynnit ja tarvittaessa 3-vuotiaiden kotikäynnit. Näiden lisäksi lähes kaikki terveydenhoitajat ovat saaneet imetysohjaaja koulutuksen, mikä mahdollistaa laadukkaan imetysohjauksen.

Terveydenhoitajat seuraavat vuosittain joulukuussa määräaikaista sekä laajennetuissa tarkastuksista poisjäävien tilannetta. Sovitusti soitetaan perheille ja selvitetään poisjäännin syytä. Usein miten kyse on unohduksesta ja tarkastusaika voidaan sopia lähes aina neuvolan yhteydenoton yhteydessä. Jos vanhempia ei saada puhelimitse kiinni, voidaan jättää vanhemmille soittopyyntö tekstiviestitse tai laitetaan kutsu tarkastukseen postissa. Jos kuitenkin vanhempi ei halua käyttää neuvolapalvelua, pyritään kuitenkin saamaan syy selville miksi ja asia kirjataan Lifecareen.

2. MONIALAINEN YHTEISTYÖ

Terveydenhoitajan ja lääkärin lisäksi neuvolatyössä tarvitaan moniammatillista osaamista. Toiset perheet selviävät neuvolasta saamiensa peruspalvelujen ja varmistuksen varassa hyvin, toiset tarvitsevat hyvinkin intensiivistä tukea. Jotta lapsiperheet saavat parhaan mahdollisen tuen, olisi eri toimijoilla hyvä olla samat arvot ja päämäärät. Tämä mahdollistuu tiiviillä yhteistyöllä ja yhteisillä foorumeilla, joissa voidaan jakaa tietoa ja keskustella perheiden tilanteesta. Myös uusi asetus neuvolatoiminnasta lastensuojelulain lisäksi velvoittaa yhteistyön sopimisesta, työnjaosta, vastuuhenkilöistä ja menettelytavoista.

Kaikissa alueemme neuvoloissa tehdään tiivistä yhteistyötä Kuusiolinna Terveyden eri toimijoiden, erikoissairaanhoidon, koulutoimen, seurakuntien ja kolmannen sektorin kanssa. Lastenneuvolan terveydenhoitajat osallistuvat moniin yksittäisiin palaveriin joko yksittäisen perheen tukemiseksi tai yleisesti työn kehittämiseen suunnattuihin keskusteluihin. Kuusiolinna Terveyden alueella (Alavus, Kuortane, Soini, Ähtäri) on tehty moniammatillisesti yhteinen lastensuojelun suunnitelma - lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistämässä. Suunnitelmat ovat luettavissa kuntien nettisivuilta.

Ohessa koottuna kuntien yhteistyöryhmiä, jotka pääasiassa ovat alueemme kunnissa lähes samankaltaisia. Yhteistyöryhmien koostumus hieman vaihtelee kunnittain, minkä vuoksi ne on esitelty jokaisen kunnan kohdalla erikseen. Erilaiseen koostumukseen vaikuttaa mm. kuntien koko ja erilaiset resurssit.

ALAVUS:

Alavudella toimii moniammatillinen Vekara-työryhmä. Ryhmässä on edustus terveydenhuollosta (neuvola) ja Erityispalvelut Osviitasta, varhaiskasvatuksesta, ennalta ehkäisevästä perhepalveluista ja lastensuojelusta, Alavuden kaupungin kuntoutusohjaaja ja kiertävä erityisopettaja sekä muita asiantuntijoita. Ryhmän tehtävä on seurata kunnan lapsiperheiden ja päivähoidon tilannetta, tukea perheitä, ennalta ehkäistä lasten syrjäytymistä sekä pohtia yleisiä linjauksia ennalta ehkäisyn näkökulmasta. Lapsen koulupolun ja nivelvaiheiden tukeminen on tärkeä osa Vekaran toimintaa. Myös yhteistyökysymykset, yhteistyön rakentaminen ja viestintäkanavana toimiminen on keskeinen tehtävä. Ryhmä kokoontuu 4-5 kertaa vuodessa. Toiminta on avointa ja vanhemmilta pyydetään aina lupa, jos palaverissa käsitellään yksittäisen lapsen asioita. Vekaran palaveriin kutsun lähettää erityislastentarhanopettaja.

Esikouluopettajat, erityisopettajat ja luokanopettajat ovat tärkeä yhteistyökumppani terveydenhuollon kanssa. Vanhempien kirjallisella luvalla (Vekaran lisäksi) tieto esikoululaisen hyvinvoinnista ja mahdollisista oppimiseen liittyvistä erityishaasteista (erillinen kaavake) siirtyy kouluun ja kouluterveydenhuoltoon, missä mm. tehdään ekaluokkalaisille laajennettu terveystarkastus (tarkemmin kouluterveydenhuollon toimintasuunnitelmassa). Esikoululaisten kohdalla on tullut v.2013 alusta muutos, jolloin he siirtyivät sivistystoimen alle sosiaalitoimesta.

Vuodesta 2014 lähtien ennalta ehkäisevän perhepalvelun ja neuvolan yhteinen palaveri kokoontuu kerran kuukaudessa. Näiden lisäksi lastenneuvola, Osviitta ja

perhetyöntekijöillä on yhteinen palaveri kerran kuukaudessa, missä käsitellään vanhempien luvalla lasten hoitosuunnitelmaa.

KUORTANE:

Kuortaneella toimii moniammatillinen Vekara-työryhmä. Ryhmässä on edustus terveydenhuollosta (neuvola ja kouluterveydenhuolto) ja Erytispalvelut Osviitasta, varhaiskasvatuksesta, ennalta ehkäisevästä perhepalveluista, lastensuojelusta ja kiertävä erityisopettaja sekä muita asiantuntijoita. Ryhmän tehtävä on seurata kunnan lapsiperheiden ja päivähoidon tilannetta, tukea perheitä, ennalta ehkäistä lasten syrjäytymistä sekä pohtia yleisiä linjauksia ennalta ehkäisyn näkökulmasta. Lapsen koulupolun ja nivelvaiheiden tukeminen on tärkeä osa Vekaran toimintaa. Myös yhteistyökysymykset, yhteistyön rakentaminen ja viestintäkanavana toimiminen on keskeinen tehtävä. Ryhmä kokoontuu 2 kertaa vuodessa. Toiminta on avointa ja vanhemmilta pyydetään aina lupa, jos palaverissa käsitellään yksittäisen lapsen asioita. Vekaran puheenjohtajana toimii erityislastentarhanopettaja.

Esikouluopettajat, erityisopettajat ja luokanopettajat ovat tärkeä yhteistyökumppani terveydenhuollon kanssa. Vanhempien kirjallisella luvalla (Vekaran lisäksi) tieto esikoululaisen hyvinvoinnista ja mahdollisista oppimiseen liittyvistä erityishaasteista(erillinen kaavake) siirtyy kouluun ja kouluterveydenhuoltoon, missä mm. tehdään ekaluokkalaisille laajennettu terveystarkastus (tarkemmin kouluterveydenhuollon toimintasuunnitelmassa). Esikoululaisten kohdalla on tullut v.2013 alusta muutos, jolloin he siirtyvät sivistystoimen alle sosiaalitoimesta.

SOINI

Soinissa toimii moniammatillinen Vekara-työryhmä. Ryhmässä on edustus terveydenhuollosta (neuvola) ja Erytispalvelut Osviitasta, varhaiskasvatuksesta, ennalta ehkäisevästä perhepalveluista, lastensuojelusta ja kiertävä erityisopettaja sekä muita asiantuntijoita. Ryhmän tehtävä on seurata kunnan lapsiperheiden ja päivähoidon tilannetta, tukea perheitä, ennalta ehkäistä lasten syrjäytymistä sekä pohtia yleisiä linjauksia ennalta ehkäisyn näkökulmasta. Lapsen koulupolun ja nivelvaiheiden tukeminen on tärkeä osa Vekaran toimintaa. Myös yhteistyökysymykset, yhteistyön rakentaminen ja viestintäkanavana toimiminen on keskeinen tehtävä. Ryhmä kokoontuu 2 kertaa vuodessa. Toiminta on avointa ja vanhemmilta pyydetään aina lupa, jos palaverissa käsitellään yksittäisen lapsen asioita. Vekaran puheenjohtajana toimii erityislastentarhanopettaja.

Lisäksi säännöllisesti toimivat Erytispalvelut Osviitan ja neuvolatyöntekijöiden yhteiset palaverit.

Esikouluopettajat, erityisopettajat ja luokanopettajat ovat tärkeä yhteistyökumppani terveydenhuollon kanssa. Vanhempien kirjallisella luvalla (Vekaran lisäksi) tieto esikoululaisen hyvinvoinnista ja mahdollisista oppimiseen liittyvistä erityishaasteista(erillinen kaavake) siirtyy kouluun ja kouluterveydenhuoltoon, missä mm.

tehdään ekaluokkalaisille laajennettu terveystarkastus (tarkemmin kouluterveydenhuollon toimintasuunnitelmassa). Esikoululaisten kohdalla on tullut v.2013 alusta muutos, jolloin he siirtyvät sivistystoimen alle sosiaalitoimesta.

ÄHTÄRI

Ähtärissä on toimii moniammatillinen Vekara-työryhmä (vuodesta 1988). Ryhmässä on edustus terveydenhuollosta (neuvola ja alaluokkien th) ja Erityispalvelut Osviitasta, varhaiskasvatuksesta, ennalta ehkäisevästä perhepalveluista, lastensuojelusta ja koulutoimesta (erityisopettaja). Ryhmän tehtävä on seurata kunnan lapsiperheiden ja päivähoidon tilannetta, tukea perheitä, ennalta ehkäistä lasten syrjäytymistä sekä pohtia yleisiä linjauksia ennalta ehkäisyn näkökulmasta. Lapsen koulupolun ja nivelvaiheiden tukeminen on tärkeä osa Vekaran toimintaa. Myös yhteistyökysymykset, yhteistyön rakentaminen ja viestintäkanavana toimiminen on keskeinen tehtävä. Ryhmä kokoontuu 2-3 kertaan vuodessa. Toiminta on avointa ja vanhemmilta pyydetään aina lupa, jos palaverissa käsitellään yksittäisen lapsen asioita. Vekaran toimintaa johtaa Ähtärissä kunnan varhaiskasvatuspäällikkö. Toiminnasta on saatavilla tietoa myös Ähtäriin kunnan nettisivuilta.

Vekaran lisäksi toimivat ns. minivekarat, jotka kokoontuvat yksikkökohtaisesti ja niissä palaverissa käsitellään lasten asioita vanhempien luvalla tarkemmin. Palaverissa sovitaan milloin ja kuka hoitaa yksittäisen lapsen asioita.

Esikouluopettajat, erityisopettajat ja luokanopettajat ovat tärkeä yhteistyökumppani terveydenhuollon kanssa. Vanhempien kirjallisella luvalla (Vekaran lisäksi) tieto esikoululaisen hyvinvoinnista ja mahdollisista oppimiseen liittyvistä erityishaasteista(erillinen kaavake) siirtyy kouluun ja kouluterveydenhuoltoon, missä mm. tehdään ekaluokkalaisille laajennettu terveystarkastus (tarkemmin kouluterveydenhuollon toimintasuunnitelmassa). Esikoululaisten kohdalla on tullut v.2013 alusta muutos, jolloin he siirtyvät sivistystoimen alle sosiaalitoimesta.

Perhepalvelutyöryhmään (lastensuojelullinen) kuuluvat edustus lastensuojelusta (vastuutaho), terveydenhuollosta (neuvola, Osviitta, kouluth). Perhepalvelutyöryhmän tehtävänä on auttaa lapsiperheitä lastensuojelullisissa tilanteissa. Perhepalvelutyöryhmää johtaa sosiaalitoimesta lastensuojelupäällikkö.

Lisäksi säännöllisesti toimivat Erityispalvelut Osviitan ja neuvolatyöntekijöiden yhteiset palaverit.

3. KIRJAAMINEN JA POTILASASIAKIRJAT NEUVOLASSA

Kuusiolinnassa Kuusiolinnassa Terveystieteiden OY:n neuvoloissa on käytössä Lifecare- potilastietojärjestelmä, johon kaikki neuvolan työntekijät kirjaavat. Potilasasiakirjoista vastaa rekisterinpitäjänä Kuusote. Tarkemmat ohjeistukset kirjaamisesta on sovittu lastenneuvolan palaverissa erikseen. 1.4.2014 lähtien on toiminut entisen 6tk:n (nyk. Kuusiolinnassa Terveystieteiden OY) ja epshp:n yhteinen tietojärjestelmä EP-potti, mikä mahdollistaa turvallisen tiedon siirron perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä. 10/2014 lähtien on käytössä ollut myös yhteinen lasten kasvunseurantalomake.

Kirjaaminen käydään aina läpi uuden työntekijän kanssa perehdytyksen yhteydessä. Tällöin korostetaan potilasasiakirja-asetuksen 4 §:n mukaan, että potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvat saavat käsitellä potilasasiakirjoja vain siinä laajuudessa kuin heidän työtehtävänsä tai vastuunsa sitä edellyttävät. Potilaslain mukaan potilasasiakirjat ovat salassa pidettäviä ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa säädetään, ettei ammattihenkilö saa ilmaista sivulliselle yksityisen tai perheen salaisuutta, josta hän on asemansa tai tehtävänsä perusteella saanut tiedon.

Tilastoinnissa käytetään Avohilmo 2018 ohjeistusta. Terveystieteidenhoitajat käyttävät työssään ICPC2-koodeja (A98, terveydenylläpito/sairauden ennaltaehkäisy) perustarkastuksia tehdessään ja lääkärit ICD10- koodistusta (Z00.1 lapsen rutiininomainen terveystarkastus).

Avohilmon seuranta koodit ja spatit päivittyvät Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitoksen kautta, joten muutosten seuranta vuosittain on tärkeää, jotta seuranta on ajanmukaista. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin alueella toimiva työryhmä (Aksila, perusterveydenhuollon ja terveyden edistämisen yksikkö) on tehnyt perusterveydenhuollon suoritekäsikirjan, jonka tavoitteena on yhtenäistää koko sairaanhoitopiirin tilastointia ja kirjaamista. Käsikirja on laadittu olemassa olevien viranomaisuositusten (lainsäädäntö, THL) ohjeistukset huomioiden. Nämä ohjeet ovat käytössä myös Kuusiolinnassa Terveystieteiden OY:ssä:

Hoidon syy (Käyntisyys) ICD10-koodilla:

Z00.1 Lapsen rutiininomainen terveystarkastus

Hoidon syy (Käyntisyys) ICPC2-koodilla

A98 Terveystieteiden ylläpito/sairauden ennaltaehkäisy

SPAT- koodi:

SPAT1315 Lasten ja nuorten määräaikainen terveystarkastus 6vk / 8kk iässä

SPAT1381 Laaja tarkastus 4kk iässä

SPAT1382 Laaja tarkastus 18kk iässä

SPAT1383 Laaja tarkastus 4v iässä

SPAT 1043 Audiometria

SPAT 1016 Näön tutkiminen

SPAT 1218 Kasvatuksellisen kuntoutuksen arv. nla/kouluth

SPAT 1246 Depression tai muun psyykkisen ongelman seulonta

SPAT 1393 Vanhemman ja lapsen vuorovaikutusta tukeva ohjaus

SPAT- koodi; hoidon suunnittelu ja jatkohoidon järjestäminen:

SPAT 1334 Ei jatkotoimenpiteitä

SPAT 1335 Jatkohoidon suunnitelma, jatkohoidon järjestäminen

SPAT 1336 Tutkimuspyyntö

SPAT 1337 Puhelinajan varaaminen

SPAT 1338 Sopimus kirjeestä/sähköisestä yhteydenotosta SPAT 1339 Uusi vastaanottoaika

SPAT 1340 Ohjaus muulle ammattiryhmälle kuin lääkärille
SPAT 1341 Ohjaus lääkärille tai hammaslääkärille
SPAT 1342 Lähetä erikoissairaanhoidon

Käynniksi tilastoidaan:

Esim. 1: Lääkäri tekee määräaikaistarkastuksen.

Esim. 2: Rokotukset, joista tulee aina kirjata erillinen käyntimerkintä.

Esim. 3: Perättäiset vastaanotot terveydenhoitajan ja lääkärin luona kirjataan molempien osalta käynniksi.

Kotikäynniksi tilastoidaan:

Esim 1: Neuvolan terveydenhoitajat tekevät 3 kotikäyntiä, jossa mukana lapsi ja äiti:

1.käynti ja 2. käynti kirjataan käynniksi äidille toiminolla äitiysneuvola ja lapselle toiminnolla lastenneuvola 3. käynti kirjataan äidille kontaktilaji 9e toiminnolla äitiysneuvola ja lapselle käynniksi toiminnolla lastenneuvola.

Esim. 2: Jos lastenneuvolan terveydenhoitaja tekee kotikäynnin, jossa mukana terveydenhuollon perhetyöntekijä, käynnin kävijäryhmäksi kirjataan ryhmävastaanotto.

Esim. 3: Jos lastenneuvolan terveydenhoitaja tekee kotikäynnin, jossa mukana sosiaalitoimen perhetyöntekijä, terveydenhoitaja kirjaa kotikäynnin omalla toiminnolla.

Ryhmäkäynti

Esim. 1: vauvaryhmä

Puhelu

- puhelimitse toteutettu yksilöllinen tutkimus, hoito, neuvonta tai palveluun ohjaus.
- asiakas voi soittaa ammattihenkilölle tai ammattihenkilö ottaa yhteyttä asiakkaaseen esimerkiksi tutkimustulosten tulkintaa ja hoito-ohjeiden antamista varten joko varattuna puhelinaikana tai ilman varausta. Palvelu voi tapahtua asiakkaan tai hänen edustajansa ja ammattihenkilön välillä.
- puhelu tilastoidaan aina silloin, kun siitä tehdään kirjaus potilaskertomukseen.

Peruuttamaton poisjäänti

- E-merkintä ajanvarauskirjalle ja tilastointi käynnin yhteenvedolla.

9a Sähköinen palvelukanava

Esim. 1: Asioiden hoitaminen Hyviksen kautta.

9d Konsultaatio

Esim. 1. Kirjataan konsultaatioksi, jos konsultointi kirjataan potilaskertomukseen.

Kävijäryhmä

Ryhmävastaanotto

Esim. 1: Lääkärineuvola, kun tehdään yhdessä lääkärin kanssa samassa huoneessa

neuvolassa.

Ryhmäkäynti

Esim. 1: 2-v taaperoryhmä, kirjaus tehdään jokaisen ryhmään osallistuvan potilaskertomukseen jokaisella käynnillä.

Perhekäynti

Esim. 1: Ongelman laaja-alaisuus vaatii äidin, isän ja lapsen läsnäoloa vastaanottotilanteessa.

Ryhmät

Katso suoritekäsikirjan kohta 4.1 AvoHILMO määrittelyt ja ohjeistus / Kävijäryhmä.

Efficassa käytössä olevat fraasit:

TH -näkö: Lääkärin fraasit

LRI LASTENNLA 6-8 vk:n määräaikaistarkastus

LRI LASTENNLA 4kk laajatarkastus

LRI LASTENNLA 8kk määräaikaistarkastus

LRI LASTENNLA 1½v laajatarkastus

LRI LASTENNLA 4v laajatarkastus

TH -näkö: Terveydenhoitajan fraasit

TH LASTENNLA Kotikäynti 3-4 vrk (lapsi)

TH LASTENNLA Kotikäynti 3-4 vrk (äiti)

TH LASTENNLA 1kk määräaikaistarkastus

TH LASTENNLA 2kk määräaikaistarkastus

TH LASTENNLA 3kk määräaikaistarkastus

TH LASTENNLA 4kk laajatarkastus

TH LASTENNLA 5kk määräaikaistarkastus

TH LASTENNLA 6kk määräaikaistarkastus

TH LASTENNLA 8kk Määräaikaistarkastus

TH LASTENNLA 10kk määräaikaistarkastus

TH LASTENNLA 1v määräaikaistarkastus

TH LASTENNLA 1½v laajatarkastus

TH LASTENNLA 2v määräaikaistarkastus

TH LASTENNLA 3v määräaikaistarkastus

TH LASTENNLA 4v laajatarkastus

TH LASTENNLA 5v määräaikaistarkastus

TH LASTENNLA 6v määräaikaistarkastus

4. LASTENNEUVOLATYÖN JATKUVASEURANTA JA VUOROVAIKUTUKSEN HAVAINNOINTI

Terveydenhoitaja ja lääkärin tekemien jokaisen tarkastuksen yhteydessä pyritään seuraamaan ja keskustelemaan seuraavista asioista:

- lapsen ja vanhemman vuorovaikutus ja kiintymyssuhde
- perheen ihmissuhteet ja turvaverkon toimivuus, lepo ja vapaa-aika, median merkitys terveyden ja turvallisuuden kannalta, ergonomia
- perheen sisäiset ihmissuhteet
  - parisuhde
  - sisarusuhde
  - temperamenttien erilaisuus
  - lähi- ja perhesuhdeväkivallan ehkäisy
- terveystkasvatus
  - ravitsemus
  - liikunta
  - painonhallinta
  - uni

- puhtaus, suun terveys
- päivärytmi
- seksuaaliterveys
- lapsen kasvun sekä psykososiaalisen ja fyysisen kehityksen tukeminen
- lapsen sosiaaliset taidot
- lapsen omatoimisuuden tukeminen
- tapaturmien ennaltaehkäisy
- tupakoinnin, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäisy
- kansallisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset. Näiden asioiden lisäksi vanhempien kanssa keskustellaan myös siitä, mitä he pitävät lapsen hyvinä puolina ja vahvuuksina ja miten he tämän lapselle viestivät!

Äitiä ja lasta havainnoimalla voi arvioida vuorovaikutusta kiinnittämällä huomiota mm. seuraaviin seikkoihin. Terveystieteiden tulisi tukea ja rohkaista vanhempia käsittelemään ja pitämään lasta sylissä ja kommunikoidaan lapsen kanssa puhumalla, hymyilemällä ja lapsen viestejä tarkkailemalla ja niihin vastaamalla.

Vanhemman käyttäytyminen:

lapsen pitely	lähellä	kaukana
käsittely	hellää	kovakouraista
katsekontakti	on	puuttuu
lapselle puhuminen	on	puuttuu
puheen sävy	lämmin	ei lämmin
lapsesta nauttiminen	kyllä	ei
lapsen pahanolonsieto	on	puuttuu
lapsen viestien ymmärtäminen ja niihin vastaaminen	kyllä	ei

Lapsen käyttäytyminen:

- itkuherkkyys
- iloisuus/vakavuus
- reagoiva/apaattinen
- katsekontakti
- lohdutettavuus
- Lähde: Tampereen Yo:Puura & co. Vavu-tutkimusaineisto

5. PUHETERAPEUTIN ARVIOON LÄHETTÄMINEN

Terveydenhoitajat tuntevat useimmat lapset jo vauvaiästä lähtien, joten heillä on tietoa varhaisvaiheiden riskitekijöistä (esim. keskosuus) ja lapsen esikielellisistä taidoista (ääntely, jokeltelu, syöminen, kontaktikyky, leikki). Mitä enemmän riskitekijöitä ja poikkeavia kehityspiirteitä lapsen taustassa on, sitä tarkemmin hänen kehitystään tulee seurata. Aina jos suvussa on kielellisiä häiriöitä, lapsen kielellistä kehitystä on syytä seurata tarkasti.

Vanhempien huoli lapsen puheen ja kielen kehityksestä on aina syy lähettää puheterapeutin arvioon. Puheterapeutin tehtävänä on arvioida, ketkä lapset tarvitsevat terapiaa ja kenen kohdalla riittää esim. seuranta. 2-3 vuotiaat ovat jonossa etusijalla.

Kun terveydenhoitaja toteaa puheterapeutin arviotarpeen, hän kirjaa asian TH-lehdelle ja lähettää Lifecare-viestin Osviitan sihteeri Katja Pitkäselle. Lifecare-viestissä tulee olla lyhyesti ohjauksen syy (ei viitettä th-lehdelle) esim. yksittäinen äännevirhe, laajempi arvioinnin tarve jne. Sihteeri vie lapsen ohjeistuksen perusteella kyseiseen jonoon.

Neuvoloissa on käytössä Lene (leikki-ikäisen lapsen neurologinen arvio)-testit 3-6 vuotiaiden tarkastuksessa ja tämän testin kriteereitä käytetään myös puheterapiaan lähettämisen perusteina. Lisäksi puheterapiaan voidaan lähettää lapsia, joilla runsasta sylkivuotoa ja syömispulmia sekä kps jokin opittu taito katoaa tai lapsi taantuu.

Lasten ikäryhmittäisten kehityksen piirteitä, joiden vuoksi lapsi voidaan ohjata puheterapiaan, on linkitetty tässä toimintaohjelmassa runko-ohjelmassa oleviin ikäkausitarkastuksiin. Yksittäiset piirteet eivät välttämättä ole huolestuttavia, mutta erityisesti jos kuvattuja piirteitä esiintyy useampia, puheterapeutin arvio on tarpeen.

6. SUUN TERVEYSTARKASTUKSET NEUVOLAIKÄISILLÄ

Edellytykset suun terveyden elinikäiselle ylläpitämiselle luodaan jo varhaislapsuudessa. Neuvolan ja hammashoitolan antamalla neuvonnalla ja tarkastuksilla pyritään kannustamaan hyvien suu-hygienia- ja ruokatottumusten omaksumiseen vauvaiästä lähtien ja mm. varhaisen mutansstreptokokkitartunnan torjuntaan estämällä toisen henkilön syljen joutuminen lapsen suuhun.

Neuvoloissa keskustellaan tarkastuskäynneillä ravitsemuksesta, ruokarytmistä, hampaiden hoidosta, tutinkäytöstä, mehuista, makeista jne. Erityisesti neuvontaa annetaan 6 kk:n neuvolassa ja tarvittaessa aikaisemminkin, jos hampaiden puhkeaminen on ajankohtaista.

1.8.2018 tehdyn hammashoidon päivityksen mukaan alueemme hammashoitolat kutsuvat kaikki 2-, 4-, ja 6-vuotiaat lapset hammastarkastukseen. Nämä hammastarkastukset suorittaa hammashoitaja, suuhygienisti tai hammaslääkäri valtakunnallisten ohjeistusten mukaisesti. Tarkastusten lisäksi hoitokäyntejä voi tulla yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaisesti useamminkin. Alle kouluikäiset ja kouluikäiset kutsutaan hammashoittoon. Kaikki hoitoajat lähetetään suoraan kotiin.

7. RASKAUDENAIKAINEN KOTIKÄYNTI

Raskauden loppuvaiheessa pyritään tekemään kotikäynti perheisiin, erityisesti kun syntymässä on ensimmäinen lapsi. Tärkeää, että molemmat vanhemmat olisivat tilanteessa läsnä. Tarkastuksessa käytetään apuna ns. Vavu- haastattelulomaketta, jonka pohjalta käydään keskustelua.

Kotikäynti kirjataan Efficassa äidin tietoihin perusterveydenhuollon ja epshp:n yhteiseen palvelupolkuun. Palvelupolusta valitaan terveydenhoitajan käynti raskausviikkojen mukaan ja käynti kirjataan kohtaan **raskaudenseuranta, käyntityyppi** (valitaan valikosta: varhaisen vuorovaikutuksen käynti). Alla olevaan vapaasti kirjoitettavaan kenttään terveydenhoitaja voi kirjata käynnin sisällöstä vielä tarkemmin. Käynti tilastoidaan A98(terveyden ylläpito/sairauden ennaltaehkäisy) ja spat 1393 (vanhemman ja lapsen vuorovaikutusta tukeva ohjaus).

Kotikäynnin tavoitteet:

- suhteen luominen, tutustuminen perheen arkeen
- vanhemmuuden tukeminen
- parisuhteen tukeminen
- perheen tukiverkoston hahmottaminen ja sosiaalisten suhteiden kartoittaminen
- perheen voimavarat, vanhempien työnjako, perheen jaksaminen
- vauvanhoitoon liittyvien asioiden kartoittaminen (hoitopiste, sänky, hoitotarvikkeet jne)
- vuorovaikutuksen tukeminen
- äidin mieliala
- imetys
- synnytystapahtuma
- vanhempien oma lapsuus
- ennakoidut muutokset perhe-elämässä
- rytmin löytyminen
- äidin oma aika

8. KANSALLINEN ROKOTUSOHJELMA JA LÄÄKEHOITO NEUVOLASSA

Neuvolassa annettavan rokotusneuvonnan tavoitteena on antaa riittävästi tietoa vanhemmille rokotuspäätöksen tekemiseen. Lapset rokotetaan ennen kouluikää 9-10 vakavaa tautia vastaan ja rokotteet ovat kaikkien perheiden saatavilla. Suomessa vähintään 93% lapsista saa vapaaehtoisuuteen perustuvan yleisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset. Rokotuksista on saatavilla lisätietoa Rokottajan käsikirjasta ja THL:n www-sivuilta.

Taulukko. Lasten ja nuorten rokotusohjelma 2018

Ikä	Tauti, jolta rokote suojaa	Rokote
2 kk	Rotavirusripuli	<u>Rotavirus</u> <u>Pneumokokkikonjugaatti (PCV)</u>
3 kk	Aivokalvontulehdus, keuhkokuume, verenmyrkytys ja korvatulehdus	<u>Rotavirus</u>
3 kk	Rotavirusripuli	<u>Viitosrokote (DTaP-IPV-Hib)</u>
3 kk	Kurkkumätä, jäykkäkouristus, hinkuyskä, polio ja Hib-taudit, kuten aivokalvontulehdus, kurkunkannentulehdus ja verenmyrkytys	<u>Pneumokokkikonjugaatti (PCV)</u>
5 kk	Aivokalvontulehdus, keuhkokuume, verenmyrkytys ja korvatulehdus	<u>Rotavirus</u>
5 kk	Rotavirusripuli	<u>Viitosrokote (DTaP-IPV-Hib)</u>
5 kk	Kurkkumätä, jäykkäkouristus, hinkuyskä, polio ja Hib-taudit, kuten aivokalvontulehdus, kurkunkannentulehdus ja verenmyrkytys	<u>Pneumokokkikonjugaatti (PCV)</u>
12 kk	Aivokalvontulehdus, keuhkokuume, verenmyrkytys ja korvatulehdus	<u>Viitosrokote (DTaP-IPV-Hib)</u>
12 kk	Kurkkumätä, jäykkäkouristus, hinkuyskä, polio ja Hib-taudit, kuten aivokalvontulehdus, kurkunkannentulehdus ja verenmyrkytys	<u>Pneumokokkikonjugaatti (PCV)</u>
12-18 *	Tuhkarokko, sikotauti, vihurirokko, vesirokko	<u>MPR, vesirokkorokote</u>
6 kk-6v	Kausi-influenssa (vuosittain)	<u>Influenssa</u>
4 v	Kurkkumätä, jäykkäkouristus, hinkuyskä, polio	<u>DTaP-IPV</u>
6 v	Tuhkarokko, sikotauti, vihurirokko, vesirokko	<u>MPR, vesirokkorokote</u>
11-12 v tytöt	Kohdunkaulan syöpä	<u>HPV</u>
14 - 15 v	Kurkkumätä, jäykkäkouristus, hinkuyskä	<u>dtap</u>

*THL suosittelee ensimmäisen MPR rokotteen antamista 12 kk:n iässä

Kuusiolinna Terveyden terveydenhoitajat, jotka rokottavat suorittavat Lääkehoidon osaamisen perusopinnot (LOP) ja siihen liittyen lisäosiot LAS (lasten lääkehoito), rokottaminen sekä näyttökoe. Näin varmistetaan myös lastenneuvolassa työskentelevien riittävä lääkehoidon hallitseminen. Tentit vastaanottaa alueellamme lääkehoidosta vastaava sairaanhoitaja ja luvat hyväksyy Kuussoten hallintolääkäri.

Neuvolassa on lisäksi käytössä lääkehoidon suunnitelma, jonka päivityksestä vastaa neuvoloiden ja kouluterveydenhuollon palveluvastaava. Varsinaisesti lääkkeitä ei käsitellä neuvoloissa, joten lääkehoitoon liittyvät asiat liittyvät terveydenhoitajan työssä lähinnä lääkkeiden käytön neuvontaan ja ohjeistuksiin.

Yhteistyötä tehdään perheiden ja varhaiskasvatuksen kanssa, mikäli hoidossa oleva lapsi tarvitsee säännöllistä lääkitystä hoitopäivän aikana. Hoidossa olevan lapsen lääkityksestä vastaa kuitenkin aina vanhemmat, mutta neuvoloista voidaan tarvittaessa olla mukana suunnittelemassa lääkehoidon toteutusta. Varhaiskasvatuspäälliköiden vastuulla on huolehtia siitä, että varhaiskasvatuksessa on tehtynä ajantasainen lääkehoidon suunnitelma, johon kuuluu mm. lääkehoidon toteutuksen turvallisuuden varmistaminen.

9.SIIRTYMINEN ÄITIYSNEUVOLASTA LASTENNEUVOLAAN

Lapsen ja äidin kotiuduttua sairaalasta tehdään äitiysneuvolasta käsin kotikäynti mahdollisimman pian. Vanhemmat ottavat itse yhteyttä neuvolaan ja tavoitteena on tehdä ensimmäinen kotikäynti viimeistään 5 vrk:n kuluessa kotiutumisesta, jotta mahdolliset lapsen ja äidin terveyteen liittyvät riskit havaittaisiin mahdollisimman pian ja tuettaisiin imetyksen jatkumista. Tarvittaessa imetyskriisitilanteisiin tarjotaan apua mahdollisimman nopeasti imetyksen turvaamiseksi (kuntayhtymän äitiysneuvolan ja lastenneuvolan terveydenhoitajat ovat käyneet imetysohjaajakoulutuksen).

Seinäjoen sairaalassa toimii imetyspoliklinikka äitiyspoliklinikan tiloissa sekä käytössä on imetystukipuhelin, puheluihin vastaavat imetyksen ammattilaiset. Imetysplk toimii keskiviikkoisin ja torstaisin sekä tarvittaessa erillisestä sopimuksesta. Ajanvaraus joka arkipäivä klo 8-15 välillä numeroon 06 4153434. Viesti tulee jättää, mikäli haluaa soitettavan takaisin. Akuuteissa ongelmissa voi edelleen soittaa vuorokauden ympäri 064153554. Imetys plk:n toiminta muuttuu maksulliseksi 1.12.2019 (päivitetty tieto 6.11.2019) <http://www.epshp.fi/haku?searchterms=imetyspoliklinikka>

Äidit voivat kirjoittaa sähköpostia osoitteeseen imetyskoordinaattori@epshp.fi , mutta mikäli asia on kiireellinen imetyspoliklinikalta ohjeistetaan soittamaan, koska vastaavat sähköpostiin viiveellä.

Imetystukipuhelimeen tai imetyspoliklinikalle voit soittaa missä vain imetykseen liittyvässä asiassa, kuten

- maidon riittävyys
- täysien rintojen hoitaminen ensipäivinä kotona
- jos äidillä on käytössä rintakumi ja äiti miettii sen käytön lopettamista

- vauva on ollut sairaalassa vastasyntyneiden teholla ja imetyksen alku on ollut erilainen
- lypsämiseen liittyvät asiat

Näiden lisäksi on äideillä mahdollisuus hakea tukea myös imetyksen tuki ry:n vertaistuesta. Imetystukiäidit ovat koulutettuja äitejä, joilla on takana omakohtainen kokemus imettämisestä. Heillä on käytössä mm. valtakunnallinen imetystukipuhelin ja tiedot löytyvät osoitteesta www.imetys.fi

Lastenneuvolasta käsin tehdään toinen kotikäynti n. 2 viikon iässä tai tarpeen mukaan jo aikaisemminkin, mikäli perheen tilanne niin edellyttää.

Oheisessa runko-ohjelmassa on käsitelty lapsen kehitykseen ja kasvuun liittyviä oleellisia seikkoja, joita seurataan ja tarkastetaan neuvolatarkastuksissa.

Määräaikaiset terveystarkastukset ensimmäisen ikävuoden aikana:

Terveystarkastus	1-4 vk	4-6 vk	2 kk	3kk	4kk	5kk	6kk	8kk	(10 kk)	12 kk
Laaja					x					
Lääkäri		x			x			x		
Terveystarkastaja	x	x	x	x	x	x	x	x	(x)	x

Määräaikaiset terveystarkastukset 1. ikävuoden jälkeen:

Terveystarkastus	18 kk	2v	3v	4v	5v	6v
Laaja	x			x		
Lääkäri	x			x		
Terveystarkastaja	x	x	x	x	x	x
Suun terv.tark		x (tai 1v)	x(tai 4v)		X(tai 6v)	

10.LASTENNEUVOLAN RUNKO-OHJELMA

Tämä lastenneuvolan runko-ohjelma perustuu valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. Runko-ohjelmaa koottaessa on otettu huomioon myös STM:n julkaisuja 2009:20, asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet sekä THL:n julkaisu menetelmäkäsikirja: terveystarkastukset lastenneuvolassa ja kouluterveydenhuollossa(2011).

2 VKO-1 KK TERVEYSTARKASTUS (kotona ja/tai neuvolassa)

- **yleisvaikutelma** vireys, jännevyys, asento, ääntely
- **pää** muoto, saumat, aukileet, kannatus (taka-aukile sulkeutuu ens. elinviikkojen aikana)
- **suu** suulaki, sammas
- **iho, vatsa, napa** väri, siisteys, resistenssit
- **kivekset** laskeutuminen
- **aistit** näkö: kyynelehtiminen, rähmiminen, silmien ulkonäkö, punaheijaste
kuulo: ääntely
- **tuki- ja liikuntaelimet** selkäranka, symmetrisyys, lonkat, jalkaterien asento
- **kehitysheijasteet** ATN (+, parhaimmillaan 1-2 kk:n iässä)
Tarttumisheijaste käsissä ja jaloissa +, kävelyheijaste
+, moro +
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys

Motorinen kehitys	Psykososiaalinen kehitys	Kielellinen kehitys	Kehityksen tukeminen
Refleksit hallitsevia Niskan ja silmien hallinta- pään kääntäminen ja vähäinen nosto. Kädet nyrkissä	Täysi riippuvuus hoitajasta-symbioosi, tarpeen ilmaisu itkulla. Ens.hymy 4-6 vko:n iässä. Perusluottamus syntyy fyysisestä läheisyydestä, lämmöstä ja tarpeisiin vastaamisesta	Ääntely sattumanvaraista. Reagoi valoon, ääniin ja kasvoihin lähellään	Tarpeisiin vastaaminen, hyvä perushoito ja jutteleminen, lähellä olo, itkujen tulkinta – tyynnyttämiskeinot Vauvahieronta. Äidin jaksaminen ja mielentilan seuraaminen

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUNAIHEET:

- Vavu- keskustelussa nousseet asiat
- synnytystapahtuma
- äidin mieliala ja jaksaminen
- tapaturmien ennaltaehkäisy
- vanhempien suhtautuminen lapsen itkuun, äidin ja vauvan välinen vuorovaikutus
- isän tai muun aikuisen osallistuminen vauvan hoitoon
- äidin fyysinen ja psyykinen vointi, vanhemmuuden tukeminen
- seksuaalisuus ja ehkäisyasiat (yhteistyössä äitiysneuvolan kanssa)

Lapsen hoito:

- perushoito: kylvetys, kynnet, napa
- ravitsemus: imettämiseen kannustaminen(lapsentahtisuus imetyksessä), rintamaidon riittävyys, äidin ruokavalio, D-vitamiinin saannin tarkistaminen, tutin käyttö, äidin ravitsemus
- käsittely: kantotapa, makuuasennon vaihtelu
- ulkoilu: aloitetaan ulkona olo 10-15 min ja lisätään aina 15 minuutilla, kesävauvojen ulkoiluttamisen voi aloittaa heti ja talvivauvojen n. 2 viikon iässä (sään mukaan)
- tapaturmien ehkäisy: vuode, hoitopöytä, lastenvaunut
- pitkäaikaissairauksien ja sos. ongelmien huomiointi
- sisarukset

Spat 1315

6 VKO (Lääkärineuvola)

- **yleisvaikutelma** vireys, jäntevyyys, motoriikan symmetrisyys, spontaani asento,
- **pää** muoto, saumat, aukileet, kannatus (vapauttaa hengitystiet päinmakuulla)
- **suu** sammas
- **iho, vatsa, napa** väri, siisteys, resistenssit
- **aistit** näkö: katsekontakti, mustuaiset –reagointi valoon, punaheijaste, katseella seuraaminen väh.90 astetta. Synnynnäinen kaihi todettava. kuulo: havainnointi, ääntely
- **kehitysheijasteet** ATN (+, parhaimmillaan 1-2 kk:n iässä) tarttumisheijaste käsissä ja jaloissa + kävelyheijaste+ Moro+ (voi olla sammunutkin)
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys
- **tuki- ja liikuntaelimet** lonkkaluksaatio todettava viimeistään
- **sydänäänet**
- **reisivaltimopulssit**
- **kivekset/vulva**

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Reagoi vielä hyvin kokonaisvaltaisesti. Imeminen onnistuu hyvin. Vatsalla maatessa kykenee nostamaan nenäänsä alustasta. Availee nyrkkejään.	Kykenee kohdistamaan katseensa hetkeksi silmiin. Itkee, viihtyy sylissä.	Äänтелеe lyhyitä vokaalisarjoja. Säpsähtää kovia ääniä.	Sylissä pitäminen – fyysisen läheisyyden tarve, vuorovaikutuksen tukeminen. Seurustelu kun lapsi on virkeä – juttelu, lorut, laulut

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUN AIHEET:

- vanhempien esiin tuomat ilonaiheet ja huolet
- vauvan ja äidin välinen **vuorovaikutus**, äidin jaksaminen ja mieliala (masennusseula), äidin oma aika, arjen sietäminen
- vanhempien voimavarat, parisuhde, väkivalta
- vauvan vuorovaikutus- ja kontaktiongelmat saattavat olla merkki vanhemman masennuksesta tai kiintymyssuhteen syntymättä jäämisestä – tarvittaessa ohjaus Osviitaan. Kons. pikkulapsipsykiatria.
- perheen päivärytmin muotoutuminen
- vanhempien terveydenhoito: tupakointi, alkoholi, liikunta

Lapsen hoito:

- ravitsemus: imetyksen tukeminen, lapsentahtisuus imetyksessä lisämaito, D-vitamiinin tarpeellisuus
- tapaturmien ehkäisy: tutti, sänky, vaatteet, muovikalvot, lapsen turvallinen kuljettaminen autossa
- **Äidille jaetaan tämän käynnin yhteydessä EPDS- seula(liite 1), jonka äiti palauttaa 2 kk neuvolan yhteydessä**

Spat 1315

2KK

- **yleisvaikutelma** vireys, jäntevyys, asento, ääntely
- **pää** muoto, saumat, aukileet, kannatus
- **suu** sammas
- **iho, vatsa, napa** väri, siisteys, resistenssi
- **aistit** näkö: katsekontakti kuulo: ääntely, havainnointi
- **kehitysheijasteet** ATN (+, parhaimmillaan 1-2 kk:n iässä)
tarttumisheijaste käsissä ja jaloissa + kävelyheijaste + Moro +
- **kasvu** pituus, paino, päänympäry

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Refleksit toimivat edelleen, alkavat vähitellen heiketä. Nostaa rintakehää ylös lattiasta, kädet enimmäkseen auki, laittaa nyrkit suuhun	Katsekontakti, vastavuoroinen hymy, erilaiset itkut. Mielihyvän ja mielihäpäen tunneilmaisut alkavat eriytyä. Perusluottamuksen synty. Tarkkailee lähellä olevaa ihmistä, hallitsee silmien liikkeitä, seuraa ympäristöään ja liikkuvaa lelua.	Jokeltelu	Vuorovaikutus, yhdessäolo. seurustelu on tärkeää. Fyysinen kontakti, sylissä pitäminen. Samanlaisuus ja toistuvuus hoidossa. Itkuun reagoidaan nopeasti. Lapsen hoitajana äiti/isä ei monia hoitajia. Vauvaa kiinnostavat kirkkaat värit, valot, erilaiset äänet(ei jatkuvaa taustamelua) Äänneleikitlorut, laulelut. Voimisteluleikit. Lattiallaolo!

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUNAIHEET:

- vuorovaikutuksen ja vanhemmuuden kehittyminen
- äidin fyysinen ja psyykinen vointi
- perheen taustatiedot ja suvussa esiintyvät sairaudet (kirjataan lapsen tietoihin)
- Keskustellaan äidin/isän kanssa lähisuhdeväkivaltaan liittyvistä asioista.
Seulonnessa käytetään tarvittaessa **THL:n lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta**, mikäli jompikumpi vanhemmista tulee vauvan kanssa tarkastukseen yksin. Ensisijaisesti kysytään kaavakkeen 3 ensimmäistä suodatin kysymystä ja jos aiheuttaa jatkoselvitystä, jatketaan kartoituskysymyksillä. Mikäli kyselyä ei voi suorittaa, pyritään kysely tekemään kuitenkin viimeistään 6kk:n neuvolassa. Tarvittaessa ohjaus Osviitaan/ lääkäriin sekä huomioidaan lastensuojeluilmoituksen tarve. Mikäli epäily lapseen kohdistuvasta rikoksesta, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta, on tehtävä rikosilmoitus myös terveydenhuollosta käsin (uusi sosiaalihoitolahti 1.4.2015). Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä on tehty erillinen kirjallinen ohje tähän liittyen.

Lapsen hoito:

- ravitseminen: rintamaidon riittävyys, imetyksen tukeminen, lapsentahtisuus imetyksessä
- vuorokausirytmii alkaa säännöllistyä!
- tapaturmien ehkäisy: tutti, sänky, vaatteet, muovikalvot, lapsen turvallinen kuljettaminen autossa
- lapsen kipu- ja kuumelääkitys
- rokotushjelma

Pyydä äidiltä EPDS- seulakaavake ja tarv. ohjaus
depressiohoitajalle/lääkärille/psykologille/sos. työntekijälle tilanteen mukaan

Spat 1315

3 KK

- **yleisvaikutelma** vireys, jäntevyyys, asento, liikehdintä
- **pää** muoto, saumat, aukileet, kannatus – ellei kannata lainkaan – jatkotutkimuksiin! Jos kannatus heikkoa, kontr. 4 kk:n iässä
- **suu** sammas
- **iho, vatsa, napa** väri, siisteys
- **aistit** näkö: seuraa katseellaan, valoreaktio kuulo: ääntely, havainnointi
- **tuki- ja liikuntaelimet** jalat, jalkaterät (konsistentti puoliero aihe jatkotutkimuksiin)
- **kehitysheijasteet** ATN harvoin +, tarttumisheijaste käsissä heikkenee ja häviää kävelyheijaste+ Moro-
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Kannattaa päättään käsistä kohotettaessa, vatsallaan ojentaa lantiota, kädet auki	Valikoiva hymy esim. äidille. Seuraa katseellaan liikkuvaa lelua, tutkii käsiään, alkaa tietoisesti tavoitella esineitä, etsii katseellaan äänen lähdettä. Tunnistaa hoitajansa.	”keskustelee” jokelteleamalla	Säännöllinen päivärytmi. Jokelteluun vastataan hellällä puheella tai ääntelyllä sekä ilmeellä. Erilaisten virikkeiden antaminen: katselu, kuuntelu, haistelu, ”maistelu” (lelujen).Piiloleikit. Esineiden osoittaminen ja niiden nimeäminen

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUNAIHEET:

- äidin lapsivuodeajan väsymys normaalisti hävinnyt. Jos äiti vielä alakuloinen – mistä kyse? (parisuhde, muu perhe, olosuhteet jne.)
- onko lapsi vanhempien mielestä helppo vai vaikeahoitoinen, lapsen temperamentti ja luonne (pahoinpitelyriski?)
- Mikäli 2kk neuvolassa ei ole ollut mahdollisuutta ottaa puheeksi lähisuhdeväkivaltaan liittyviä suodatinkysymyksiä, keskustele tällä kertaa, jos mahdollista. Kts. 2kk tarkastus

Lapsen hoito:

- ravitseminen: imeväisikäisen lapsen ravitseminen
- imetyksen tukeminen, lapsentahtinen imetys, tutin käyttö
- nukkuminen: uni/valverytmi
- tapaturmien ehkäisy: kuten 2 kk, lelut

Spat 1315

4KK (LAAJENNETTU TARKASTUS, th ja lääkäri)

Laajennettuun tarkastukseen kutsutaan aina molemmat vanhemmat ja vanhempien läsnäolo kirjataan lapsen terveystietomukseen.

- **yleisvaikutelma** vireys, jännevyys, asento, liikehdintä
  - **pää** muoto, saumat, aukileet. Pään tulisi seurata mukana vartalon linjassa tai jäädä enintään 10-15 astetta jälkeen.
  - **kivekset** laskeutumaton kives viim. todettava
  - **suu** sammas
  - **iho, vatsa, napa** siisteys, resistenssit
  - **aistit** näkö: katseen kohdistaminen(seuraa 180 astetta), korvergenssi, hymyvaste, katsekontakti, silmien ulkonäkö, punaheijaste, karsastus (Hirschbergin lamppukoe) kuulo: ääntely, havainnointi, suuntakuulo voi vielä puuttua.
  - **tuki- ja liikuntaelimet** selkäranka, symmetrisyys, ojentaa alaraajat, varaa vatsalla ollessa yläraajoihin (kyynärniveltien ja yläraajojen taittuminen rinnan ja vatsan alle on jatkolähtämisen aihe, Ortolanin koe (lonkat)
  - **kehitysheijasteet** ATN- ja jos neonataaliheijasteita jäljellä – syytä tehostettuun tarkkailuun.
  - **kasvu** pituus, paino, päänympäryys
  - **sydänäänet**
  - **reisivaltimopulssit**
  - **kivekset/vulva** **todettava laskeutumaton kives viimeistään.**
- Lähte tehdään jatkohoitoon**

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Kohottaa päätä ja vartaloa kyynärnojassa, tavoittelee ojennettua esinettä kädet keskilinjassa, viihtyy vatsallaan, suorittaa laajoja liikkeitä.	Kaipaa seuraa, koskettelee äitiä. Ilahtuu äidin/hoitajan lähestymisestä. Aktiivinen, hyväntuulinen, nauraa ääneen. Tutkii esineitä intensiivisesti suullaan, katselee ympärilleen. Reagoi erisävyisiin ääniin	"Huutelee" herättääkseen huomiota, kontaktinotto. Vuorovaikutusjokeltelua	Säännöllinen päivärytmi. Lattialla pitäminen, seurustelu, vastaaminen lapsen kontaktirytyksiin. Lurut, laulut, ääntä tuottavat lelut. Katselulelu vaihdetaan tarttumisleluksi. Piiloleikit, peili.

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUNAIHEET:

- äidin ja vauvan välinen vuorovaikutus, yleisvaikutelma lapsen ja vanhempien välisestä suhteesta (hoivaava, ahdistunut, ylihuolehtiva, välinpitämätön)

- vanhempien haastattelu ja koko perheen hyvinvoinnin selvittäminen
- kotona viihtyminen
- sisarusten huomioiminen ja mukaanotto tärkeää
- Mikäli 2kk tai 3kk:n neuvolassa ei ole ollut mahdollisuutta ottaa puheeksi lähisuhdeväkivaltaan liittyviä suodatinkysymyksiä, keskustele tällä kertaa, jos mahdollista. Kts 2 kk:n tarkastus.
- voimavaramittari-kaavakeen tiimoilta keskustelua.
- audit-kysely

Lapsen hoito:

- ravitsemus: imetyksen tukeminen(täysimetys/osittainen imetys), ohjaus kiinteään ruuan antamiseen (tarv.), D-vitamiinin käyttö,
- syötettäessä puoli-istuva asento
- ruokarytmi – päivärytmi
- tapaturmien ehkäisy: putoamisvaara lisääntyy, ei ruoka- ja kahvipöytään lapsi sylissä, lapsen ulottuvilta pois suuhun sopivat pikkuesineet, muovipussit, pesuaineet tms.
- turvalliset lelut: ei irtoavia osia tai väriä, ei teräväreunaisia leluja.

Spat 1381

5 KK

- **yleisvaikutelma** vireys, jännevyys, asento, liikehdintä
- **pää** muoto, saumat, aukileet.
- **suu** sammas (mahd. hampaat)
- **iho, vatsa, napa** siisteys, resistenssit
- **aistit** näkö: seuraa 180 astetta, kuulo: ääntely
- **Tuki- ja liikuntaelimet** selkäranka, symmetrisyys, ojentaa alaraajat, varaa vatsalla ollessa yläraajoihin (kyynärniveltä ja yläraajojen taittuminen rinnan ja vatsan alle on jatkolähtämisen aihe)
- **kehitysheijasteet** jäljelle jääneet neonataaliheijasteet ovat epäilyttävä löydös (tarttumisheijaste jaloissa vielä +)
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Vie kädet yhteen ja käyttää molempia käsiä tarttuessaan. Yrittää kääntyä selältä vatsalle	Symbioosi purkautuu vauvan mielestä, erillisyyttä äidistä. Tunnistaa tutut äänet ja ympäristön. Ilmaisee pettymyksen ja suuttumuksen tunteita. Huomaa eron tuttujen ja vieraiden välillä (vierastaminen). Katselee kädessä olevaa lelua	Kuuntelee ja tuottaa ääniä	Aikuisen rohkaiseva ja innostava suhtautuminen lapseen tärkeää. Lattialla pitäminen, sylissä pitäminen. Baby-sitterissä istuminen rajoitetusti. Ääntä tuottavat lelut (tekoseuraus) Erilaiset virikkeet ja lelut

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUNAIHEET:

- Yleisvaikutelma lapsen ja vanhempien välisestä suhteesta ja vuorovaikutuksesta (äidin/isän ahdistuneisuus, ylihuolehtivuus, välinpitämättömyys – pahoinpitelyriski?)
- Mikäli 2kk, 3kk, tai 4 kk:n neuvolassa ei ole ollut mahdollisuutta ottaa puheeksi lähisuhdeväkivaltaan liittyviä suodatinkysymyksiä, keskustele tällä kertaa, jos mahdollista. Kts 2kk:n tarkastus

Lapsenhoito:

- Ravitsemus: ohjaus kiinteän ruuan säännölliseen antamiseen. Raudan imeytyminen, suola, nitraatit, allergiat
- mukiin käytön harjoittelu
- heräily aamuyöstä – syynä voi olla nälkä – ilta-aterian ajoitus myöhemmäksi
- Nukkuminen: unessa ääntely, itkeskely ja liikehdintä johtuu uusien taitojen oppimisesta

Spat 1315

6 KK

- **yleisvaikutelma** vireys, jännevyys, sosiaalinen kontakti, hymy, nauru
- **pää** muoto, saumat, aukileet.
- **suu** sammas, hampaat
- **iho, vatsa, napa** siisteys, resistenssit
- **aistit** **näkö:** seuraa esinettä sivu- ja pysty- suuntaan.
Näkee 8 mm:n läpimittaisen esineen 30-50 cm etäisyydeltä (nuppipalapeli),
karsastuskoe lampulla **kuulo:** havainnointi, haastattelu, paikantamisvaste
uikulla 45 dB, taajuus 3-4 kHz.
- **Tuki- ja liikuntaelimet** selkäranka, symmetrisyys, varaaminen suoriin käsiin
vatsalla ollessaan, varaaminen alaraajat suorina (ellei varaa – kontrolli 8 kk:n iässä)
- **kehitysheijasteet** alkavat suojeleheijasteet eteen ja sivulle,
neonataaliheijasteiden esiintyminen patologista (tarttumishelijaste jaloissa vielä +)
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Kohottaa päätä ja vartaloa suoritetuin käsivarsin, viisariliike, varaa jalkoihinsa pystyyn nostettaessa (ei saksiasentoa). Tarttuu esineeseen nyrkkiotteella kummallakin kädellä. Käänny selältä vatsalle.	Nauraa ääneen, itkussa eri sävyjä. Vierastaa, erottaa ilmeitä ja eleitä. Katsoo ja tavoittelee. Leikkii varpaillaan. Tunnistaa itsensä peilistä. Käänny, kun kutsutaan nimeltä	Matkii äänneitä	Värikkäät, ääntä tuottavat lelut. Yhdessäolo. Säännöllinen päivärytmi.

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUNAIHEET:

- yleisvaikutelma lapsen ja vanhempien välisestä vuorovaikutuksesta
- vanhempainloman päätyminen, mahd. töiden alkaminen
- hammasohjaus
- vierastaminen, lohduttelu
- Mikäli 2kk- 5kk:n neuvolassa ei ole ollut mahdollisuutta ottaa puheeksi lähisuhdeväkivaltaan liittyviä suodatinkysymyksiä, viimeistään tässä tarkastuksessa olisi tärkeää voida asia ottaa puheeksi. kts. 2kk:n tarkastus.

Lapsen hoito

- Ravitsemus: kiinteän ruuan aloittaminen viimeistään tässä vaiheessa ravitsemussuositusten mukaisesti. Imetyksen tukeminen. Yösyötöt eivät ole välttämättömiä terveelle lapselle. Perheen ruokailutavat ja säännöllinen ruokailurytmi.
- Puhtaus: hampaiden harjaaminen
- tapaturmien ehkäisy

Spat 1315

8KK (th ja lääkäri)

- **yleisvaikutelma** vireys, jännevyys, liikehdintä (kääntyminen selältä vatsalle onnistuttava tässä iässä). Tarttuu esineeseen varmalla otteella kummallakin kädellä (epäsymmetria käsien käytössä kontrolloitava ja tarv. jatkotutk.)
- **pää** muoto, saumat, aukileet.
- **suu** sammas, hampaat
- **iho, vatsa, napa** siisteys, maksa, perna, resistenssit
- **Kivekset**
- **aistit** **näkö:** karsastus lappukokeella, pinsettiote(muutama värikäs nonparelli),punaheijaste, kyyneltieongelmat, silmien ulkonäkö, tunnistaako perheenjäsenten kasvot **kuulo:** suuntakuulo uikulla 45 dB 3-4 kHz.
- **Tuki-ja liikuntaelimet** selkäranka, symmetrisyys, nilkkojen asento, varaaminen suoriin käsiin onnistuu vatsalla ollessa, varaaminen suorille alaraajoille
- **kehitysheijasteet** suojeleheijasteet eteen ja sivulle +.Jos lapsi istuu ilman tukea, suojeleheijasteita ei tarvitse tutkia. (Suojeleheijaste taaksepäin voi vielä puuttua)
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys
- **sydänäänet**

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Nousee istumaan, ryömii, nousee konttausasentoon. Pinsetti – tai kolmisormiote. Syö lusikasta melko karkeaa ruokaa. Varaa jalkoihin koko jalkaterällä.	Leikkii vastavuoroisesti äidin/hoitajan kanssa. Pitää pehmeistä leluista. Etsii katseella tutun esineen. Pelkää joutuvansa eroon äidistä, vierastaminen pahimmillaan.	Tuntee oman nimensä. Jokeltelu yhä tietoisempaa matkimista	Vieraisiin tutustuttaminen hitaasti turvallisesta sylistä päin. Juttelu normaalilla puhekielellä. Omatoimisuuden tukeminen, ojentamisleikit, osoitteluleikit, jäljittelyleikit

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUN AIHEET:

- perheenjäsenten ajankäyttö (vanhemmat - lapsi, parisuhde, oma aika, harrastukset
- huvitutista eroon päiväsaikaan
- Ei ole väliä miten vauva liikkuu, kunhan liikkuminen on päämäärähuista!

Lapsen hoito:

- Ravitseminen: imetyksen tukeminen, kiinteän ruuan määrää ja karkeutta lisätään. Ateriat mukautetaan muun perheen ruokailuun. Kiinteän aterian yhteydessä käytetään mukia, lusikan käytön opettelu
- Nukkuminen: yölevottomuutta ja nukahtamisvaikeuksia saattaa esiintyä pystyasentoon nousun myötä – ohimenevää. Rauhallinen nukuttamisrytmi ja vanhemman määrätietoisuus ” nyt nukutaan”
- Tapaturmien ehkäisy: kotiympäristön tapaturmavaarojen tarkistus ja minimointi; mm. huonekasvit, pistorasiat, portaat, liesi, työkalut/käsityövälineet, lääkkeet, pesuaineet. Lapsen turvallinen kuljettaminen autolla/pyörällä/rattailla/veneellä.

Spat 1315

10 KK /tarvittaessa

- **yleisvaikutelma** liikkuminen, ylösnousu
- **pää** saumat, aukileet.
- **suu** hampaat
- **iho, vatsa, napa** siisteys, resistenssit
- **aistit** **näkö:** nonparelli, pinsettiote **kuulo:** suuntakuulo
- **tuki- ja liikuntaelimet** selkäranka, symmetrisyys
- **kehitysheijasteet** tarttumisheijaste jaloissa: -
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Konttaa, nousee tukea vasten, istuu tukevasti, kyykistelee tuen varassa	Osoittaa tunteita (hellyyttä, pettymystä), ojentaa kätensä päästäkseen syliin, matkii ääniä ja liikkeitä, löytää piilotetun lelun (muistin alkeita).Kiintynyt äitiin, isään ja muihin läheisiin. Pelkoja mm. silmälasit, parta...	Ymmärtää muutamien sanojen merkityksen, ymmärtää yksinkertaisen kehotuksen (ota, anna)	Keskittynyttä leikkiä ja yhdessäoloa päivittäin. Osoitetaan myönteistä huomioita lapsen yrittämiseen. Ei ja KYLLÄ-sanojen johdonmukainen käyttö, haettava pois pahanteosta, jos ei ymmärrä kieltoa. Kielleltyä tilalle luvallista tekemistä. Matkimisleikit!. Laulut, lorut, kuvakirjat, piiloleikit, käsi- ja sormileikit, takaa-ajoleikit, työnnettävät ja vedettävät lelut (nukke, nalle)

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUNAIHEET:

- äidin ja isän kasvatustasenteiden yhdenmukaisuus, johdonmukaisuus
- yleisvaikutelma lapsen ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta (lämmön/viileä, läheinen/etäinen, ylisuojeleva/välinpitämätön, ahdistunut/itseensä luottava, jännittynyt/rauhallinen)
- Matkimisleikit – lorut – laulut!

Lapsen hoito:

- Ravitseminen: rinnasta ja pullosta vierottaminen vähitellen (ensin päivästä – aamusta – illasta). Maitovalmisteisiin totuttelu vähitellen. Annetaan lapselle mahdollisuus harjoitella itse syömistä – oma lusikka käteen.
- Pukeminen: ei yleensä mieluista lapselle – tapahtumaan kannattaa ottaa mukaan muutakin toimintaa, pukeminen leikin varjolla. Hyvät ensikengät lapsen opetellessa kävelyä
- Tapaturmien ehkäisy: kuten 8 kk

Spat 1315

12 kk

- **yleisvaikutelma** ympäristöstä ja tutkija miten liikkuu ja toimii, lihasjänteisyys, kiinnostuminen
- **suu** suun terveydentilan tarkistus
- **iho, vatsa, napa** siisteys, resistenssit
- **aistit** pinsettioitteen tarkistus **näkö:** näkee 4 mm läpimittaisen esineen, havainnointi **kuulo:** takaa hiljaisella äänellä lapsen kutsumanimi,
- **tuki- ja liikuntaelimet** selkäranka, symmetrisyys, jalat
- kehitysheijasteet jos istuu tukevasti ilman tukea, ei tarvitse tutkia suojeleheijasteita
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Kävelee tukien tai tuetta, heittää esineitä, pinsettiote molemmissa käsissä	Leikkii antaa-ottaa leikkiä, osoittaa esineitä. Jäljittelee yksinkertaista toimintaa. Sietää pieniä rajoituksia, varauksellinen vieraille ihmisille, osoittaa tunnereaktioita.	Jokin merkittävä sana, ymmärtää pieniä lauseita, matkii ääniä	Lapsen itsenäisyyden ja omatoimisuuden tukeminen, johdonmukaisuus lapsen ohjaamisessa. Puheen kehittymisen tukeminen: rohkaisu, kuuntelu, vastaaminen. Mukin ja lusikan käyttö ruokailussa. Yhdessäolo ja leikkiminen; palikkaleikit, ota-anna leikit, piiloleikit, laulut, lorut, kirjat

Puheterapeuttia hyvä konsultoida jos:

- jos lapsi ei seuraa ympäristöään eikä pyri vaikuttamaan siihen
- lapseen on vaikea saada kontaktia

- lapsella on vähän kommunikatiivisia eleitä
- lapsen jokeltelu on vähäistä tai yksipuolista tai sisältää niukasti konsonantteja
- erityisesti vastavuoroisuuden puute sekä ääntelyn ja jokeltelun vähäisyys ja yksipuolisuus ovat syitä tarkempaan seurantaan.

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUN AIHEET:

- yleisvaikutelma lapsen ja vanhempien välisestä vuorovaikutuksesta, silmiin katsominen, rakkauden ja kiintymyksen osoitukset
- perheen sosiaalinen tilanne, lapsen hoitojärjestelyt
- onko lapsen käyttäytyvä hyvin, saako tehdä mitä tahansa?
- miten lapsi suhtautuu aikuiseen – pelkää, luottaa, takertuu vanhempaan?
- kiukunpuuskat ja niihin suhtautuminen

Lapsen hoito:

- Ravitseminen: maitovalmisteet n. 5-6 dl/vrk, tuttipullo pois käytöstä – muki ja lusikka tilalle. Lapsi saa syödä itse. Rasvanlaatu, suola. Ruokahalu saattaa tässä ikävaiheessa vähentyä. Ei tuputtamista! Janojuomaksi vesi. Tutinkäyttö – puheenkehitys.
- Tapaturmien ehkäisy: kuten 8kk. Muovipussit, parvekkeet, ikkunat, kotipihan turvallisuus; kasvit, ojat, sadevesialtaat... Lapsi tutkii kovasti ympäristöään.

Spat 1315

1v 6 kk (LAAJENNETTU TARKASTUS, th ja lääkäri)

Laajennettuun tarkastukseen kutsutaan aina molemmat vanhemmat ja vanhempien läsnäolo kirjataan lapsen terveystietomukseen.

- **yleisvaikutelma** miten liikkuu ja toimii, lihasjänteisyys, kiinnostuminen ympäristöstä ja tutkijasta. Puheentuotto ja ymmärtäminen, vuorovaikutus
- **suu** hampaat ja niiden puhtaus
- **iho, vatsa, napa** siisteys, resistenssit
- **aistit** **näkö:** karsastus todettava (peittokoe, Hirschbergin lamppukoe)! Punaheijaste, pinsettiote nonparelleilla, tunnistaako perheenjäsenet, silmien ulkonäkö **kuulo:** havainnointi
- **tuki- ja liikuntaelimet** selkäranka, symmetrisyys, alaraajojen asento, lusikan käyttö
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys
- **sydänäänet**
- **reisivaltimopulssit**
- **henkisen kehityksen selvä vajavuus on todettava**

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Kävelee, portaissa kävelee autettaessa tasa-askelin. Kiipeilee, heittää palloa, rakentaa 2-3 palikan tornin, piirtää "suttua". Pinsetti ote tulee olla 1	Leikkii piiloleikkejä, jäljittelee äidin toimintoja, osaa syödä lusikalla, osoittaa pyydettäessä nenää, silmäänsä, napaansa. Matkii ääniä ja liikkeitä, ei enää vie kaikkea suuhunsa, utelias. Kiukunpuuskia – osoittaa negatiiviset tunteensa, itsenäistyminen alkaa.	Ymmärtää yksinkertaisia kehotuksia (ymmärtää puhetta) ja hakee esineitä kehotuksesta. Sanoo muutamia ymmärrettäviä sanoja	Johdonmukaisuus kasvatuksessa. Omatoimisuuteen kannustaminen, yhteiset leikki- ja juttelutuokiot, liikkumisen ja tutkimisen salliminen, puheen kehittymisen tukeminen. Kiukunpuuskat ja niihin suhtautuminen oikein.

Puheterapeuttia hyvä konsultoida jos:

- lapsella on vähän kommunikatiivisia eleitä
- lapsella ei ole lainkaan sanoja
- lapsi ei noudata lyhyitä käskyjä

- lapsen leikki ei sisällä symbolisia toimintoja
- erityisesti ymmärtämisen vaikeudet yhdistyneenä suvussa esiintyviin kielellisiin vaikeuksiin ovat syy tarkempaan seurantaan

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUNAIHEET:

- yleisvaikutelma lapsesta ja vanhemmasta sekä heidän välisestä vuorovaikutuksesta
- vanhempien haastattelu ja koko perheen hyvinvoinnin selvittäminen
- päivähoidon henkilökunnan arviointi lapsen selviytymisestä päivähoitossa (kirjallinen)
- Onko vanhemmilla aikaa toimia aktiivisesti lapsen kanssa?
- Mitä ja millä lapsi leikkii?
- Onko lapsella kirjoja?
- Millainen on lapsen ja perheen päivärytmi?
- tutin käyttö (rajoittaminen nukahtamis- ja lohduttautumistilanteisiin)
- kiukunpuuskat ja niihin suhtautuminen
- totuttelu potalla istumiseen yksilöllisen tilanteen mukaan.
- neuvokas perhe-korttiin liittyvä keskustelu liikunnasta ja ravitsemuksesta
- puheterapeutin konsultaatio, mikäli
  - lapsella ei ole sanoja, sanojen yrityksiä tai muita ilmaisuyrityksiä (eleet)
  - epäillään, ettei lapsi ymmärrä puhetta eikä kehoituksia
  - lapsi seuraa heikosti ympäristöä
  - lapseen saa heikosti kontaktin

Spat 1382

2V

- **yleisvaikutelma** tutkijaan miten liikkuu ja toimii, suhtautuminen ympäristöön ja
- **iho** siisteys
- **aistit** ymmärtäminen **näkö:** kuvien katselu, palapelit **kuulo:** puheen
- **tuki- ja liikuntaelimet** selkärangan ja alaraajojen asento
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELLELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Juoksee, hyppelee, kävelee portaita ylös tasa-askelin, potkaisee isoa palloa kaatumatta, rakentaa usean palikan tornin (5-6)	Ilmaisee oman tahtonsa, käyttää sanaa –ei. Ei halua jakaa lelujaan, joustamaton ikäistensä seurassa. Leikkii rinnakkaisleikkejä. Opettelee hallitsemaan tunteitaan mm. pettymystä. Rakastaa rituaaleja. Pelkää. Alkaa itsenäistyä. Syö itse ja oppii rakonhallintaa.	Nimeää kuvasta tuttuja esineitä, noudattaa yksinkertaisia ohjeita ja neuvoja. Puhuu pieniä 2-3 sanan lauseita, kyselee –Mikä?, Missä? Puhelee leluille.	Annetaan lapselle aikaa rauhassa kertoa asiansa. Uusiin tilanteisiin valmistelu jo ennakolta. Lapsi mukaan kodin askareisiin. Kirjat, lorut, runot. Siisteyskasvatus

Puheterapeuttia hyvä konsultoida jos:

- lapsella on käytössään alle 10 sanaa
- lapsi ei muodosta kahden sanan lauseita
- lapsi ei noudata lyhyitä ohjeita tai ymmärtää ne väärin
- erityisesti suppea sanavarasto ja ymmärtämisvaikeudet yhdessä antavat aiheen jatkotutkimuksiin

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUN AIHEET:

- yleisvaikutelma lapsen ja vanhempien välisestä vuorovaikutuksesta
- uhma. pettymisten sietämisen, aggressioiden hallinnan opettelu (aikuisen rauhallisuus, jämäkkyys, ei anneta periksi, ei valtataistelua). Lapsen rauhoittelu ja yhteisen tekemisen keksiminen. Tässä yhteydessä kysytään äidiltä tai isältä myös mahdollisesta perheväkivallasta.
- mahdolliset kehitykselliset pelot (esim. joulupukki, pölynimuri, parrakas vieras...)
- hammashoitolassa tehdään ensimmäinen tarkastus
- on tyttöjä ja poikia -sukupuoli-identiteetin syntyminen, yksityisyys, intimiteetti
- omasta kehosta kiinnostuminen

Lapsen hoito:

- Tapaturmat: Huom! osaa avata jo pullo ja purkit
- Siisteyskasvatus: kuivaksi oppimisen herkkyyskausi 2-4 -vuotiaana
- kehityksen yksilölliset erot huomioitava
- puheterapeutin konsultaatio tarvittaessa
  - jos vain 1 sana – ohjaa puheterapeutille
  - jos puhetta /2 sanan lauseita vain vähän, ota kontrolliin ½ vuoden kuluttua

Spat 1315

3v. neuvola tai kotikäynti tarvittaessa

- **yleisvaikutelma** miten liikkuu ja toimii, suhtautuminen ympäristöön ja tutkijaan
- **iho** siisteys
- **aistit** **lähinäkö:** kuvakorteilla mono/binokulaarinen (0,5 LH), karsastus lamppukokeella ja suoralla peittokokeella **kuulo:** puhe
- **tuki-ja liikuntaelimet** selkärangan ja alaraajojen asento.
- **Motorinen kehitys** portaissa kulkeminen ja kyykystä nouseminen onnistuvat. Varpailla kävely, yhdellä jalalla seisominen, pallon heittäminen.
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Hyppää tasajalkaa, juoksee, kävelee varpaillaan, riisuu itse. Potkii palloa molemmilla jaloilla. Rakentaa n.7 palantornin. Jäljentää mallikuviot (lene). Osaa kiertää korkin auki.	Kestää äidin/hoitajan lyhyen poissaolon, pystyy odottamaan hetken vuoroaan. Pystyy noudattamaan monimutkaisiakin ohjeita (kaksiosaiset ohjeet), ymmärtää käsitteitä ja kokoja. Tunnistaa päävärit, osaa tunnistaa kasvojen ja kehon osia ja nimetä ne.	Puhuu monisanaisia lauseita ymmärrettävästi, ymmärtää puhetta. Kyselee paljon: Mikä?, Miksi? Juttelee leluille ja eläimille, Puheen takeltelu ja sanan/avun toisto normaalia tässä iässä. Pystyy tunnistamaan kuulon perusteella oikean kuvan (lene)	Turvallisten rajojen asettaminen ja niistä kiinni pitäminen. Itsenäisyyden tukeminen – lapsen omat valinnat (esim. sininen vai punainen paita?) Leikkikaverit tärkeitä. Puhuminen lapselle, kertominen ja selittäminen, lapsen kuuntelu. Laulut, leikit, lorut, kirjojen lukeminen. Sukupuoli-identiteetin tukeminen. Omatoimisuus.

Puheterapeuttia hyvä konsultoida jos:

- sanojen äänneasu on selvästi puutteellinen, puhe on vieraalle aikuiselle epäselvää (Huom! useimmilla lapsilla esiintyy tässä iässä vielä äännteiden kypsymättömyyttä, erityisesti s ja r-äännteissä, mikä ei vielä edellytä ohjausta arvioon)
- lapsella on suppea tuottava sanasto (tulisi olla satoja sanoja useista sanaluokista)
- lapsi ei taivuta sanoja
- lapsi ei noudata kaksiosaisia ohjeita tai ymmärtää ne väärin.

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUNAIHEET:

- yleisvaikutelma lapsesta, vanhemmista ja heidän välisestä vuorovaikutuksesta
- kotiolot, lapsi omassa ympäristössään (kotikäynti)
- ajankäyttö lapsen kanssa, leikkikaverit, onko lapsi kiinnostunut muista lapsista
- miten vanhempi tukee lapsen itsenäistymispyrkimyksiä ja omatoimisuutta
- kestääkö lapsi vanhempien lyhyen poissaolon, maltaako lapsi odottaa vuoroaan
- miten vanhempi tukee lasta sukupuoli-identiteetin kehityksessä: oikeat sanat kaikille kehön osille, tulee sallia ns. lääkarileikit, haluaa tietää mistä hän on tullut, rakastumiset esim. omiin vanhempiin. Lapsi ei saa nähdä aikuisten välistä seksiä ,koska ei sitä ymmärrä
- vanhempien tupakointi/päihteiden käyttö, tupakansavun vaikutus lapseen

Lapsen hoito:

- Ravitsemus: ruokailutilanne rauhalliseksi, ruokailutavat opitaan esimerkin kautta
- Pukeutuminen, peseytyminen, hampaidenhoito, siisteyskasvatus: lähes itsenäinen pukeutumisessa, peseytymistä opettelee. Hampaiden pesu aamuin- illoin, aikuisen apu tarpeen. Lapsi hoitaa WC:ssä käynnin melko itsenäisesti, tarvitsee pyyhkimisapua. Yökastelun esiintyminen normaalia.
- Nukkuminen: säännöllinen ja kiireetön nukkumaanmenotilanne. Satunnaisia unihäriöitä ja painajaisunia voi esiintyä.
- Tapaturmien ehkäisy: liikennevaarat ja ulkoleikkiympäristö, kodinkoneet, työvälineet, ikkunat, parvekkeet, pesuaineiden, lääkkeiden, alkoholin ja tupakan säilytys
- Puheterapeutin konsultaatio, mikäli puhe on hyvin epäselvää tai puutteellista (äänteet tai tavut vaihtavat paikkaa, pitkät sanat typistyvät) tai on huomattavia kieliopillisia puutteita, lapsella sanavarasto on kovin niukka, sanojen löytäminen on vaikeaa, puhetta on vähän tai lauseita ei ole(tai niitä on vähän), lapsella on ” oma kieli” tai on kontaktivaikeuksia eikä pysähdy kuuntelemaan.

Spat 1315

4v. (LAAJENNETTU TARKASTUS, th ja lääkäri)

Laajennettuun tarkastuksen kutsutaan aina molemmat vanhemmat ja vanhempien läsnäolo kirjataan lapsen terveystietomukseen. Vuonna 2018 THL aloitti 4v. terveystarkastuksen (kts. liite 7). Kysely toteutetaan helmi-lokakuun 2018 aikana. Tulokset tästä kyselystä saadaan myöhemmin.

Asetuksen mukaan päivähoidosta tulee olla kirjallinen lausunto lapsen tilanteesta, taidoista ja mahdollisista pulmista (liite 1). Myös vanhemmat täyttävät oman kaavakkeensa (liite 2) ja tuovat sen mukanaan tarkastukseen. Kaavake annetaan vanhemmille päivähoiton kautta sovitusti. Tarkastuksesta annetaan vanhempien palaute (liite 3) kautta toimitettavaksi päivähoitoon.

Terveydenhoitaja tekemässä LENE: ssä arvioidaan aistitoiminnat, karkea- ja hienomotoriikka, vuorovaikutus, tarkkaavaisuus, kielellinen kehitys, visuaalinen hahmottaminen, leikki ja omatoimisuus. **Lapsi olisi hyvä tarkistaa kahden kesken terveydenhoitajan kanssa, jos vain lapsi siihen suostuu.** Lääkärin tehtävänä on myös tehdä yhteenvetoa epäilyistä poikkeavuuksista, riskitekijöistä, voimavaroista ja lapsen kokonaistilanteesta, selittää ne lapselle ja perheelle ja yhdessä perheen kanssa suunnitella jatkotoimenpiteet.

- **yleisvaikutelma** miten liikkuu ja toimii, kykeneekö keskittymään, onko kiinnostunut ympäristöstä, poikkeavat liikkeet
- **iho** siisteys
- **suu** puhtaus(plakki, harjauskerrat), kasvojen symmetria, fluorituotteidenkäyttö, ksylitolikäyttö, ruokatottumukset, kasvojen alueen tapaturmat, käynnit hammashuollossa.
- **kivekset** palpaatio
- **aistit** **näkö: lähinäkö** ja kaukonäkö LH-tylillä (=> binokul. huonompi kuin 0,5, tai kahden rivin ero – lähete silmälääkärille), suora peittokoe ja lamppukoe **kuulo:** tarkistetaan audiometrillä, jos viitteitä kielenkehityksen ongelmista tai epäillään kuulon heikkoutta tai kun tehdään lähete puheterapeutille.
- **tuki- ja liikuntaelimet** selkärangan ja alaraajojen asento, ryhti
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys
- **sydänäänet**
- **verenpaine** oik. olkavarresta, istuen, käsivarren leväten pöydän päällä. Mitataan x2, välillä 1-2 min tauko

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
<p>Kävelee viivaa pitkin muutaman askeleen, seisoo yhdellä jalalla. Osaa kävellä varpailla ja kantapäällä. Pallottelu. Napittaa, avaa ja sulkee vetoketjun. Kynäkäyttö. Opettelee hiihtämistä ja pyöräilyä. Piirtää mallikuvioden mukaisesti ,piirtää ihmisen (3 osaa). Osaa pujotella helmet ja leikkaa saksilla viivaa pitkin. Tuntee kolme pääväriä neljästä.</p>	<p>Leikkii toisten lasten kanssa vastavuoroisesti. Jäljittelee samaa sukupuolta olevan vanhempansa toimintaa. Pysyy siistinä ja kuivana päivisin. Vilkas mielikuvitus. Aggressiivisuus-tahtomisen opettelu. Osaa noudattaa kaksiosaisia ohjeita. Laskee kolmeen.</p>	<p>Puhe selvää, äännevirheet sallitaan. Kyselee miksi, milloin. Sanavarasto monipuolistuu. Kertoo kuvasta yksityiskohtia, selostavaa puhetta. Kuullun hahmottaminen sujuu. Jos puheessa useita äännevirheitä tai puheesta vaikea saada selvää – puheterapeutin arvio.</p>	<p>Myönteinen huomioiminen, rajojen asettaminen. Mielikuvituksen tukeminen, satutunnit, nukketeatteri. Kysymyksiin vastaaminen. Mukaan ottaminen päivittäisiin askareisiin.</p>

Puheterapeuttia hyvä konsultoida (4-6 vuotiaat) jos:

- lapsella on suppea tuottava sanavarasto(tulisi olla satoja sanoja useista sanaluokista)
- puhe on epäselvää
- puutteita peruskäsitteiden (lukumäärä, väri, sijantikäsitteet, koko, muoto) hallinnassa
- lapsen käyttämät lauserakenteet ovat yksinkertaisia
- lapsella on vaikeuksia taivutusmuotojen hallinnassa
- lapsi ei osaa kertoa näytetystä kuvasta
- lapsella on puutteita vuorovaikutus-ja keskustelutaidoissa
- lievissä artikulointivirheissä (1-2 äännevirhettä) lähete puheterapiaan tehdään 5-vuotiaana. Kotiohjeet voidaan antaa 4-vuotiaana.

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUN AIHEET:

- yleisvaikutelma lapsesta, vanhemmista ja heidän välisestä vuorovaikutuksesta
- vanhempien haastattelu ja koko perheen hyvinvoinnin selvittäminen
- päivähoiton henkilökunnan arviointi lapsen selviytymisestä päivähoitossa (kirjallinen)
- koulukypsyuden arvioiminen
- arjen tärkeys, yhteiset tekemiset
- omatoimisuus syömisessä ja pukeutumisessa
- vanhempien suhtautuminen lapsen tunnepurkauksiin
- kasvatuksen johdonmukaisuus, rajat
- lapsen itseluottamuksen tukeminen
- lapsen arvostaminen ja mielipiteen kuuleminen sopimuksia tehtäessä
- kerhon aloittaminen
- seksuaalinen kehittyminen kuten 3v.

Lapsen hoito:

- siisteyskasvatus: yökastelun esiintyminen normaalia
- nukkuminen: pelkää pimeää ja näkee joskus painajaisunia
- tapaturmien ehkäisy: pihapiirin turvallisuus, leikkipaikat, rajuista leikeistä johtuvat vaarat

Puheterapeutin konsultaatio, mikäli änkytys jatkuu edelleen tai on alkanut vasta fysiologisen änkytysiän (3v) jälkeen.

Spat 1383

5v.

Vuoden 2016 lähtien 5-vuotistarkastuksen on tehnyt terveydenhoitaja ilman psykologin osuutta tarkastuksessa. Aikaisimpina vuosina terveydenhoitajan tekemässä tarkastusosiossa painottui enemmän fyysiseen terveyteen liittyvät seulonnat mutta nyt niiden rinnalle on tullut myös kognitiivisen, kielellisen ja psykososiaalisen kehittymisen seuranta. Työvälineenä käytetään mm. 5-vuotiaille suunnattua LENE- tutkimusmateriaalia, jonka osana ns. lumiukkotesti. LENE: ssä arvioidaan aistitoiminnat, karkea- ja hienomotoriikka, vuorovaikutus, tarkkaavaisuus, kielellinen kehitys, visuaalinen hahmottaminen, leikki ja omatoimisuus. **Lapsi olisi hyvä tarkistaa kahden kesken terveydenhoitajan kanssa, jos vain lapsi siihen suostuu.**

Kokonaisarvio tehdään aina yhdessä vanhempien kanssa ja tarvittaessa ohjataan lapsi lisätutkimuksiin lääkärille, psykologille, puheterapeutille ja/tai toimintaterapeutille.

Vanhemmat saavat tarkastuksesta mukaansa palautekaavakkeen (liite 4), minkä toimittavat päivähoitoon.

- **yleisvaikutelma** miten liikkuu ja toimii, kykeneekö keskittymään, puhuuko oma-aloitteisesti, vastaako kysyttäessä, onko kiinnostunut ympäristöstä
- **iho** siisteys
- **suu** hampaat, kielijänne
- **aistit** **tarv. näkö:** lähinäkö ja kaukonäkö: LH-taulu, binokulaarinen $\geq 0,8$, piilevä tai ilmeinen karsastus **kuulo:** audiometri 20 dB 250, 500, 1000, 2000 ja 4000Hz
- **tuki- ja liikuntaelimet** selkärangan ja alaraajojen asento, ryhti
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys
- **verenpaine** mikäli ei ole onnistunut luotettavasti 4-vuotiaana, oik. Olkavarsi, mitataan x 2, 1-2 min tauko mittausten välissä

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
Seisoo yhdellä jalalla kädet rinnalla tai lanteilla 6 sek. Hyppelee yhdellä jalalla (yli 5 hyppyä). Kävelee viivaa pitkin. Pyöräilee, hiihtää ja/tai luistelee. Saa hernepussin kiinni. Kätisyys vakiintunut. Kynäote hallittu. Ihmispiirroksessa väh. 4 osaa. Osaa piirtää mallikuviot ja leikkaa saksilla ympyrän. Koordinaatiokokeet onnistuvat.	Sietää lieviä epäonnistumis- ja pettymystilanteita. Jää vaivatta päivähoitoon. Osaa selvittää nimensä, osoitteensa, sisarensa ja päiväohjelmansa.	Käyttää lauseita kuvasta kertoessaan, kyselee. Puhe ymmärrettävää ja virheetöntä. Jos äännevirheitä tai kieli/puhe on niukkaa tai heikkoa – ohjaus puheterapiaan. Nimeää päävärit, osaa laskea 0-5. Osaa tehdä kielellisiä päätelmiä (vertailu). Kuuntelee ohjeet ja keskittyy	Lapselle luetaan säännöllisesti. Vanhemmilla selvät säännöt erilaisissa kasvatustilanteissa. Häviämisen harjoittelua pelien avulla.

Puheterapeuttia hyvä konsultoida (4-6 vuotiaat) jos:

- lapsella on suppea tuottava sanavarasto(tulisi olla satoja sanoja useista sanaluokista)
- puhe on epäselvää
- puutteita peruskäsitteiden (lukumäärä, väri, sijantikäsitteet, koko, muoto) hallinnassa
- lapsen käyttämät lauserakenteet ovat yksinkertaisia
- lapsella on vaikeuksia taivutusmuotojen hallinnassa
- lapsi ei osaa kertoa näytetystä kuvasta
- lapsella on puutteita vuorovaikutus-ja keskustelutaidoissa
- lievissä artikuloituvirheissä (1-2 äännevirhettä) lähete puheterapiaan tehdään 5-vuotiaana. Kotiohjeet voidaan antaa 4-vuotiaana.

PERHEEN TUKEMINEN JA KESKUSTELUN AIHEET:

- yleisvaikutelma lapsesta, vanhemmista ja heidän välisestä vuorovaikutuksesta
- keskustelua lapsen kasvatuseränteistä; kehitykselliset valmiudet – rajoitukset
- omatoimisuus jokapäiväisessä toiminnassa
- lapsi tiedonhaluinen – mitä varten? – kysymykset, kiinnostunut elämän peruskysymyksistä (syntymä, kuolema, sota)
- häviäminen vaikeaa esim. pelitilanteet
- virikkeet: piirtely, askartelu, rakentelu, uinti, hiihto, luistelu ja pyöräily kiinnostavat
- lukeminen: pitkät sadut ja kertomukset, tapahtumat ”ennen vanhaan”, tietokirjat”
- roolileikit, parileikit, yhteisleikit
- kaverit, kerhot, musiikkileikkikoulut
- ystävyysuhteen- ja rakkaussuhteen ero, mitkä ovat omat rajat ja omat oikeudet, miten pitää puolensa
- mikäli vielä yökastelua, ohjataan kokeilemaan kasteluhälytintä. Pyydetään myös PLV pissatulehduksen poissulkemiseksi. Tarvittaessa lääkärintarkastus.

Spat 1315

6V

Terveydenhoitaja tekemässä LENE: ssä arvioidaan aistitoiminnat, karkea- ja hienomotoriikka, vuorovaikutus, tarkkaavaisuus, kielellinen kehitys, visuaalinen hahmottaminen, leikki ja omatoimisuus. **Lapsi olisi hyvä tarkistaa kahden kesken terveydenhoitajan kanssa, jos vain lapsi siihen suostuu.**

- **yleisvaikutelma** miten liikkuu ja toimii, kykeneekö keskittymään, puhuuko oma-aloitteisesti, vastaako kysyttäessä, onko kiinnostunut ympäristöstä
- **iho** siisteys
- **suu** hampaat
- **aistit** **tarv.näkö: lähi- ja kaukonäkö:** LH-taulu
mono/binokulaarinen $\geq 0,8$, karsastus **kuulo tarv. audiometrillä** (taajuudet kuten 5v.)
- **tuki- ja liikuntaelimet** selkärangan ja alaraajojen asento, ryhti
- **kasvu** pituus, paino, päänympäryys

MOTORINEN KEHITYS	PSYKOSOSIAALINEN KEHITYS	KIELELLINEN KEHITYS	KEHITYKSEN TUKEMINEN
<p>Kykenee huolehtimaan pukeutumisesta ja riisumisesta itse. Hiihtää, ui, luistelee ja pyöräilee. Nopea kasvu voi tehdä lapsen tilapäisesti kömpelöksi. Kävelee takaperin 5 m:n matkan, seisoo yhdellä jalalla väh. 15 sek ja hyppii yhdellä jalalla väh 15 kertaa. Osaa kirjoittaa oman nimensä ja leikkaa saksilla M- kuivion. Jäljentää mallikuviot ja tekee mallinmukaisen palikkarakennelman</p>	<p>Lapsi oppii neuvottelemista, vuoron odottamista ja toisen huomioon ottamista. Ikätovereiden seura on mieluista.</p>	<p>Osaa kertoa kuvasta ja puhemotoriikka on normaalia. Jos äännevirheitä – ohjaus puheterapeutille. Kuulomuisti (toistaa 4 sanaa). Osaa noudattaa ohjeita, osaa luokitella ja ymmärtää yläkäsitteitä. Miksi? kysymyksiä. Osaa tunnistaa sanojen alkuäänteitä. Laskee 10:een.</p>	<p>Perheen yhteiset harrastukset, liikunta, retkeily ja yhteiset lukuhetket tärkeitä. Piirtämistä ja askartelemista kannattaa tukea, samoin itsensä ilmaisemista ja kuuntelemisen opettelua. Lapsi tarvitsee vielä paljon turvaa.</p>

PERHEEN KESKUSTELUNAIHEET JA TUKEMINEN:

- yleisvaikutelma lapsesta, vanhemmista ja heidän välisestä vuorovaikutuksesta
- keskustelua lapsen kasvatuseriaatteista; kehitykselliset valmiudet – rajoitukset
- omatoimisuus jokapäiväisessä toiminnassa

- lapsen itseohjautuvuuden ja vastuullisuuden kehittymisen tukeminen
- koulun aloittamiseen liittyvät kysymykset

Spat 1315

11. KIRJALLISUUTTA JA NETTISIVUSTOJA

Kansanterveyslaki (66/1972)

Kansanterveysasetus (802/1992)

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009)

Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Stakes oppaita 60.2005.

Häkkinen, Anne. Maahanmuuttajien terveyspalvelutarpeeseen vastaaminen Etelä-Pohjanmaalla. Siirtolaisinstituutti, Pohjanmaan aluekeskus. 2009.

Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa. STM selvityksiä 2008:24

Kansallinen terveyserojen kaventamisen toimintaohjelma 2008-2011. STM julkaisuja 2008:16

Kuusiokuntien hyvinvointikertomus 2008

Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. STM oppaita 2004:14

Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Suuntaviivat lastenneuvolatoiminnan järjestämisestä kunnille. STM oppaita 2004:13

Lastensuojelun suunnitelma. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistämässä. Alavus, Kuortane, Töysä, Ähtäri. 2009-2012. Parempaa perheelle- hanke 2007-2009.

Seulontatutkimukset ja yhteistyö äitiyshuollossa. Suositukset 1999. Stakes oppaita 34.

Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategiat 2015 – kohti sosiaalisesti kestävä ja taloudellisesti elinvoimaista yhteiskuntaa. STM julkaisuja 2006:14

Sylintäydeltä elämään – arki kaksosten ja kolmosten kanssa. Väestöliitto.H:ki 2007

Terveyden edistämisen laatusuositus. STM julkaisuja 2006:19

Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326

Terveystarkastukset lastenneuvolassa ja kouluterveydenhuollossa. Menetelmäkäsikirja. Toim. Mäki yms. THL.Tampere 2011

www.health.fi

www.kersanet.fi

www.mll.fi

www.neuvolakeskus.stakes.fi

www.stm.fi

www.terveysuomi.fi

www.thl.fi

12. YHTEYSTIEDOT

Kuusiolinnassa Terveystieteissä toimii jokaisessa kunnassa lastenneuvola. Lastenneuvolan kehittämistyöstä vastaa perhepalveluiden vastuulääkäri Pauliina Kailajärvi yhdessä neuvolan/kouluterveydenhuollon palveluvastaava Kirsi Haverin kanssa(040-8306895).

Alavuden lastenneuvola, Salmentie 10, 63300 Alavus, ajanvaraus ma-pe klo 8-9 p. 040-1281601 ja 040-1281608

Kuortaneen lastenneuvola, Keskustie 55, 63100 Kuortane, ajanvaraus ma-pe klo 8-9, p.044-5502759

Soinin lastenneuvola, Ähtärintie 6, 63800 Soini, ajanvaraus ma-pe klo 8-9, p. 040-5181233

Töysän lastenneuvola, Senioritie 4, 63600 Töysä, ajanvaraus ma-pe klo 8-9 p.040-7410824

Ähtärin lastenneuvola, Sairaالاتie 4, 63700 Ähtäri, ajanvaraus ma-pe klo 12 - 13, p. 040-5881860

13. LIITTEET

Runko-ohjelman liitteet:

Liite 1: EPDS-seula

Liite 2: Tiedot päivähoidosta laajennettua 4 v. tarkastusta varten

Liite 3: Tiedot vanhemmilta laajennettua 4 v. tarkastusta varten

Liite 4: Palaute 4v.tarkastuksesta vanhempien kautta päivähoitoon

Liite 5: Palaute 5v.tarkastuksesta vanhempien kautta päivähoitoon

Liite 6: THL:n ohje terveydenhoitajille 4v. terveystarkastuksesta

Liite 7: Hammashoitolan tiedote vanhemmille

Liite 1 (EPDS-seula)

Viimeisten seitsemän päivän aikana

1) Olen pystynyt nauramaan ja näkemään asioiden hauskan puolen

1. Yhtä paljon kuin aina ennenkin
2. En aivan yhtä paljon kuin ennen
3. Selvästi vähemmän kuin ennen
4. En ollenkaan

2) Olen odotellut mielihyvällä tulevia tapahtumia

1. Yhtä paljon kuin aina ennenkin
2. Hiukan vähemmän kuin aikaisemmin
3. Selvästi vähemmän kuin aikaisemmin
4. Tuskin lainkaan

3) Olen syyttänyt tarpeettomasti itseäni, kun asiat ovat menneet vikaan

1. Kyllä, useimmiten
2. Kyllä, joskus
3. En kovin usein
4. En koskaan

4) Olen ollut ahdistunut tai huolestunut ilman selvää syytä

1. Ei, en ollenkaan
2. Tuskin koskaan
3. Kyllä, joskus
4. Kyllä, hyvin usein

Viimeisten seitsemän päivän aikana

5) Olen ollut peloissani tai hädissäni ilman erityistä selvää syytä

1. Kyllä, aika paljon
2. Kyllä, joskus
3. Ei, en paljoakaan
4. Ei, en ollenkaan

6) Asia kasautuvat päälleni

1. Kyllä, useimmiten en ole pystynyt selviytymään niistä ollenkaan
2. Kyllä, toisinaan en ole selviytynyt niistä yhtä hyvin kuin tavallisesti
3. Ei, useimmiten olen selviytynyt melko hyvin
4. Ei, olen selviytynyt yhtä hyvin kuin aina ennenkin

7) Olen ollut niin onneton, että minulla on ollut univaikeuksia

1. Kyllä, useimmiten
2. Kyllä, toisinaan
3. Ei, en kovin usein
4. Ei, en ollenkaan

8) Olen tuntenut oloni surulliseksi ja kurjaksi

1. Kyllä, useimmiten
2. Kyllä, melko usein
3. En, kovin usein
4. Ei, en ollenkaan

9) Olen ollut niin onneton, että olen itkeskellyt

Viimeisten seitsemän päivän aikana

1. Kyllä, useimmiten
2. Kyllä, melko usein
3. Vain silloin tällöin
4. Ei, en koskaan

10) Ajatus itseni vahingoittamisesta on tullut mieleeni

1. Kyllä, melko usein
2. Joskus
3. Tuskin koskaan
4. Ei koskaan

Tulkinta:

- Maksimipistemäärä 30. Mitä enemmän pisteitä, sitä tod.näköisemmin kyse masennuksesta. Pistemäärä 10 tai enemmän viittaa mahdolliseen masennukseen ja yli 13 viittaa vakavaan masennukseen, jolloin tehtävä kliininen arvio. Jos vastaajalla on ollut itsetuhoisia ajatuksia, on järjestettävä välittömästi apua, masennusoireiden pistemäärä alittuisikin.

Liite 2.

Tiedot asetuksen mukaista laajennettua terveystarkastusta varten:

PÄIVÄHOITO TÄYTTÄÄ:

Lapsen nimi _____

HAVAINTOJA 4-VUOTIAASTA LAPSESTA

PÄIVITTÄISET TOIMINNOT osaa orastava ei hallitse

taito

Lapsi suoriutuu omatoimisesti ruokailutilanteessa _____

Lapsi harjoittelee WC :ssä käyntiä _____

Lapsi pystyy pukeutumaan/riisumaan itse _____

SOSIAALISET TAIDOT osaa orastava ei hallitse

taito

Lapsi pystyy esittämään toiveensa ja tarpeensa

ymmärrettävästi _____

Lapsi toimii ja leikkii toisten lasten kanssa _____

Lapsi osallistuu sääntöleikkeihin ja –peleihin;

pyrkii noudattamaan sääntöjä _____

Lapsi kestää vuorottelua ja jakamista _____

Lapsi sietää pettymyksiä ja epäonnistumisia _____

Lapsi uskaltaa yrittää uusissakin tilanteissa _____

Lapsi paneutuu omaan työhönsä ryhmätilanteissa _____

Lapsi tulee päivähoitoon luottavaisesti

(ero vanhemmista on luontevaa) _____

Lapsen suhde aikuisiin (hoitajaan/hoitajiin)

on luonteva _____

TIEDOLLINEN JA TAIDOLLINEN ALUE osaa orastava ei hallitse

taito

Lapsen puhe on sujuvaa ja vaivatonta ymmärtää,

mutta äännevirheet sallitaan _____

Lapsi ymmärtää asioiden välisiä suhteita

(syy/seuraus) _____

Lapsi jaksaa kuunnella ja keskittyä satujen

ja tarinoiden kuunteluun _____

Lapsi pystyy kertomaan kuulemastaan/kokemastaan

loogisesti _____

Lapsi hahmottaa lukukäsitteitä _____

Lapsi rakentelee ja tekee palapelejä

(hahmottaa näkemänsä oikein) _____

Lapsi kiipeilee ja liikkuu erilaisissa olosuhteissa _____

Käyttää pääsääntöisesti vasenta/oikeaa kättä _____

Lapsi osallistuu liikuntaan _____

Lapsi pystyy toimimaan

ohjeiden mukaan _____

LAPSEN PARHAAT PUOLET (mikä lapsessa ilahduttaa):

MUUTA HUOMIOITAVAA; TERVEISET NEUVOLAAN

Päiväys Allekirjoitus

Liite 3 (vanhemmat täyttävät 4-vuotiaasta lapsesta)

Tiedot asetuksen mukaista laajennettua terveystarkastusta varten:

VANHEMMAT TÄYTTÄÄ:

Lapsen nimi _____

HAVAINTOJA 4-VUOTIAASTA LAPSESTA(Rastita oikea vaihtoehto)

PÄIVITTÄISTOIMINNOT osaa orastava ei hallitse taito

Käyttää itsenäisesti ruokailuvälineitä _____

Syö siististi _____

Syö monipuolisesti _____

Pukee lähes itse _____

Osaa avata ja sulkea napit ja vetoketjut _____

Suostuu keräämään lelut pyydettyä _____

Harjoittelee WC :ssä käyntiä _____

Pysyy kuivana päivisin _____

Sopeutuu kodin säännölliseen

päivärytmiin (esim. ruoka-aikoihin

nukkumaan menoon) _____

SOSIAALISET TAIDOT osaa orastava ei hallitse taito

Jää ilman vanhempia tuttuun paikkaan

hoitoon _____

Vastaa vieraiden aikuisten kysymyksiin _____

Kertoo omista asioistaan vanhemmilleen _____

Ilmaisee tunteitaan sanoilla _____

Pärjää kiukkunsa kanssa _____

Selviytyy kiukkukohtauksista _____

TIEDOLLINEN JA TAIDOLLINEN osaa orastava ei hallitse taito

Lapsi leikkii yhdessä toisten kanssa _____

Leikkii mielikuvitusleikkejä _____

Lapsi piirtelee, rakentelee tai katselee

kirjoja joskus rauhassa itsekseen _____

Harjoittelee pyörällä ajoa _____

Kiipeilee, liikkuu sujuvasti

erilaisessa olosuhteissa _____

Mitkä ovat lapsesi parhaat puolet? Mistä hänessä iloitset eniten?

Onko lapsellasi, sisarusten lisäksi, muita leikkitovereita?

Minkälaisista kirjoista lapsesi on kiinnostunut?

Kuinka paljon lapsi käyttää päivittäin aikaa television, DVD:n tai tietokoneen parissa?

Oletteko olleet viimeaikoina huolissanne jostain lastanne koskevasta asiasta (esim. terveydestä, kehityksestä, käyttäytymisestä)?

Onko perheessä aikuisten elämään liittyviä huolia, jotka mahdollisesti vaikuttavat lapseen?

–

–

–

Oletteko vanhemmat samaa mieltä huolenaiheista?

—

Saako lapsenne asioissa olla yhteydessä lastenneuvolan eri yhteistyötahojen kanssa(mm. päivähoito, sosiaalityöntekijät, perheneuvola, koulu) lapsen 4v tarkastuksessa esiin tulevista asioista?

Kyllä _____ Ei _____

Paikka ja aika Allekirjoitus

Liite 4

KUUSIOLINNA TERVEYS OY

TERVEISET 4-VUOTISNEUVOLASTA PÄIVÄHOITOO

(Vanhemmat palauttavat päivähoitoon)

Lapsen nimi: _____

Havaintoja
lapsesta: _____
_____
_____

Suunnitelmat: _____
_____

Päivämäärä: _____

Lääkäri: _____

Terveystenhoitaja: _____

Vanhemmat: _____

Liite 5

KUUSIOLINNA TERVEYS OY

TERVEISET 5-VUOTISNEUVOLASTA PÄIVÄHOITOOON

(Vanhemmat palauttavat päivähoitoon)

Lapsen nimi: _____

Havaintoja
lapsesta: _____
_____
_____

Suunnitelmat: _____
_____

Päivämäärä: _____

Psykologi: _____

Terveystenhoitaja: _____

Vanhemmat: _____

Tiedote terveydenhoitajalle Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) -tutkimus

LTH-tutkimus tuottaa tietoa alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveydestä, hyvinvoinnista, lapsiperhepalvelujen käytöstä ja palvelukokemuksista. Tutkimuksessa kerätään tietoa kyselylomakkeilla lapsen molemmilta huoltajilta ja lastenneuvolan terveydenhoitajalta sekä rekistereistä. Myös 4-v lapselle on huoltajan lomakkeessa kolme kysymystä.

Tutkimukseen voivat osallistua kaikki perheet, jotka käyvät 4-v lapsen laajassa terveystarkastuksessa lastenneuvolassa helmi-lokakuun 2018 aikana. Suostumuksen tutkimukseen voi antaa lapsen virallinen huoltaja. Tiedonkeruu toteutetaan koko maassa. **Jokaisen perheen osallistuminen tutkimukseen ja lapsen molempien huoltajien vastaaminen kyselylomakkeeseen on erittäin tärkeää, jotta tulokset kuvaavat mahdollisimman kattavasti lapsiperheiden hyvinvointia.**

Tutkimus tuottaa tietoa laajasti eri lapsiperhepalvelujen käyttöön. Tutkimustuloksilla on suuri merkitys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Niitä käytetään päätöksenteossa, esimerkiksi lapsiperhepalvelujen kehittämisessä sekä terveys-, sosiaali- ja koulutuspolitiikan suunnittelussa ja arvioinnissa. Terveydenhoitaja voi käyttää tuloksia myös oman työnsä tukena.

Tutkimuksesta vastaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Tutkimustietojen käsittely, säilytys, salassapito ja raportointi

Tutkimusaineistosta vastaa THL, joka viranomaisena säilyttää ja käsittelee tietoja luottamuksellisesti salassapitovelvollisuutta ja henkilötietolakia noudattaen. Kaikilla tietoja keräävillä ja käsittelevillä henkilöillä on vaihtoehtoisuus.

Kyselylomakkeiden tiedot yhdistetään THL:n Tieto-osastolla toisiinsa ja lapsen henkilötunnuksen avulla hoitoilmoitusrekistereihin ja lapsen epämuodostumarekisteriin sekä mahdollisesti lastensuojelurekisteriin ja Kelan lapselle myöntämiin hoitotuki-, lääkeosto- ja lääkekorvaustietoihin.

Yhdistetty aineisto ei enää sisällä tunnistettavia tietoja, eikä aineistoa käsittelevien tutkijoiden ole mahdollista tunnistaa yksittäistä henkilöä aineistosta. Tunnisteetonta aineistoa voidaan luovuttaa käyttöluvapahakemuksen mukaisesti tutkimuskäyttöön. Vastaanottajalta edellytetään THL:n Tietoturvasääntöjen noudattamista.

Tuloksia raportoidaan THL:n sähköisessä tulospalvelussa sekä kansallisissa ja kansainvälisissä julkaisuissa. Yksittäiset henkilöt eivät ole koskaan tunnistettavissa tulosraporteista.

KÄÄNTÖPUOLELLA OVAT TARKEMMAT TIEDOT TUTKIMUKSEN KULUSTA

Lisätietoja tutkimuksesta:

<http://www.thl.fi/th>

Päivystävä puhelinnumero: 029 524 8197
Maaret Vuorenmaa, p. 029 524 7008, erikoistutkija (vastaava tutkija)
Reija Klemetti, p. 029 524 7265, tutkimuspäällikkö
Rika Rajala, p. 029 524 7408, tutkija
Sähköpostitse lastenhyvinvointi@thl.fi tai etunimi.sukunimi@thl.fi

www.thl.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos • Institutet för hälsa och välfärd • National Institute for Health and Welfare

Mannerheimintie 166, Helsinki, Finland PL/PB/P.O. Box 30, FI-000271 Helsinki, puh/tei +358 29 524 6000

TIEDOTE

1.8.2018

Tiedote vanhemmille, terveydenhoitajille ja opiskelijoille suun terveydenhuollon tarkastuskäytäntöjen muuttumisesta

Kuusiolinna Terveys Oy:n alueella (Ähtäri, Töysä, Soini, Alavus, Kuortane) on muutettu alle kouluikäisten, koululaisten ja opiskelijoiden suun terveystarkastuskäytäntöjä.

Alle kouluikäisistä vuosittain tarkastetaan 2-, 4- ja 6-vuotiaat sekä koululaisista 1.-, 3.-, 5.-, 7.- ja 8. -luokkalaiset. Nämä suun terveystarkastukset suorittaa hammashoitaja, suuhygienisti tai hammaslääkäri valtakunnallisten ohjeistusten mukaisesti. Tarkastusten lisäksi hoitokäyntejä voi tulla yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaisesti useammin. Lisäksi kouluilla järjestetään suun terveydenhuollon ammattilaisten toimesta opetustuokioita suun terveyden ylläpitämisestä. Alle kouluikäiset ja kouluikäiset kutsutaan hammashoitoon. Kaikki hoitoajat lähetetään suoraan kotiin, eikä näin ollen sivukoululaisille järjestetä kyydityksiä hammashoitolaan, vaan jokaisen perheen tulee huolehtia itse kyydityksistä. 1. luokan tarkastuksessa on hyvä olla huoltaja mukana.

Suun terveydenhuollon palvelut kuuluvat opiskeluterveydenhuoltoon. Opiskelijoilla on mahdollisuus suun terveystarkastukseen vähintään kerran opiskeluaikana. Alueemme oppilaitoksissa tiedotetaan mahdollisuudesta suun terveystarkastukseen aina lukuvuoden alussa ja tarkastus tehdään kaikille halukkaille. Opiskeluterveydenhoitajat tiedottavat tästä mahdollisuudesta opiskelijoille. Kahdeksannen luokan jälkeen oppilaat ja opiskelijat itse tai heidän huoltajansa (alle 18.v kohdalla) ovat vastuussa hoitoaikojen varaamisesta.

Kuusiolinna Terveys Oy

Alavuden, Kuortaneen ja Töysän hammashoitolat p. 06 2525 7982

Ähtäriin ja Soinin hammashoitolat p. 06 2525 7271